

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Kanada

[Všeobecné informácie o krajine](#)

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

Kanada patrí medzi najvyspelejšie štáty sveta, je členom WTO, OECD, G7 a jedenástou najväčšou svetovou ekonomikou, ktorá disponuje obrovským nerastným bohatstvom (ropa, zemný plyn, uhlie, zlato, urán, železná ruda a ďalšie suroviny), stabilným finančným systémom, kvalitným inovačne orientovaným podnikateľským prostredím a z tohto pohľadu predstavuje jej hospodárstvo mimoriadne zaujímavého partnera pre každú slovenskú firmu, majúcu záujem preniknúť do náročného kanadského prostredia s vysokou domácou spotrebou a výrazným ekonomických prepojením na viac ako 400-miliónové spotrebiteľské trhy v USA a Mexiku (dohoda o voľnom obchode NAFTA), čo jeho atraktívnosť ešte viac zvyšuje. Menou Kanady je kanadský dolár (CAD) a [výmenný kurz](#) za rok 2018 predstavoval 1,5302 CAD za 1 euro.

Bankový systém Kanady sa môže bežnému Európanovi zdať až príliš konzervatívny, podľa hodnotenia Svetového ekonomického fóra je však už šiesty rok po sebe hodnotený ako najzdravší na svete. Žiadna kanadská banka pritom počas krízy neskrachovala alebo bola nútená požiadať o pomoc. Problémom kanadskej ekonomiky však aj napriek tomu naďalej ostáva vysoká miera zadlženosti domácnosti, ktorá koncom marca 2019 dosiahla úroveň 178,5 % disponibilného príjmu.

Federálne daňové zaťaženie právnických osôb v súčasnosti predstavuje 15 % a kombinované provinčné a federálne dane dosahujú úroveň 26,5 % Celkový stav priamych zahraničných investícií v kanadskej ekonomike sa za ostatných 10 rokov viac ako zdvojnásobil a koncom roku 201 dosiahol hodnotu 876,86 mld. CAD. Kanada je investične aktívna aj v zahraničí, kde koncom roka 2018 boli evidované investície vo výške 1,289 mld. CAD.

Kanadské hospodárstvo rastie už siedmy rok po sebe, hoci jeho súčasné tempo je v porovnaní s pôvodnými očakávaniami pomalšie. Rast v roku 2018 bol na úrovni 1,8 % HDP. Pre roky 2019 a 2020 sa očakáva rast okolo 2,0 – 2,2%. Miera inflácie sa dlhodobo udržuje na nízkej úrovni (1,5 % v apríli 2019). V roku 2018 dosiahlo [kanadské HDP v parite kúpnej sily](#) 1,85 bilióna USD, čo v prepočte na obyvateľa predstavuje 49 900 USD.

Otvorenosť kanadskej ekonomiky nie je vysoká, podiel vývozu tovarov a služieb na HDP predstavuje 30 %, v prípade dovozu je to 32 %. Miera inflácie sa dlhodobo udržuje na nízkej úrovni, pričom podobný vývoj okolo hodnoty 2,0 - 3,0 % možno očakávať aj v nasledujúcom období. [Oficiálne medzinárodné rezervy Kanady](#) k 3.5.2019 dosiahli 83,4 mil. USD.

Situáciu na pracovnom trhu možno označiť ako stabilizovanú, miera nezamestnanosti dlhodobo dosahuje hranicu okolo 5,5 % (5,8 % v apríli 2019). Podľa štatistického úradu [priemerná týždenná mzda](#) za rok 2018 predstavovala 984,13 CAD a medián 865,26 CAD.

Prehľad vývoja hlavných ekonomických charakteristík Kanady za obdobie rokov 2013-2018 je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Základné makroekonomické indikátory

	2014	2015	2016	2017	2018
Rast HDP (%)	2,9	1,0	1,4	3,3	1,8
Miera inflácie (HICP %)	2,0	1,1	1,4	1,6	2,24
Miera nezamestnanosti (%)	6,9	6,9	7,0	6,5	5,6
Rozpočtový deficit (% HDP)	49,74	46,45	46,58	46,87	43,23
Vonkajšia zadlženosť (% HDP)	108,8	115,8	115,9	109,0	111,85

Zdroj: Statistics Canada, OECD

Ďalšie ekonomické indikátory

	2014	2015	2016	2017	2018
Prílev PZI (% HDP)	3,6	3,5	3,5	2,5	N/A
Náklady na prac. silu (USD)	116,31	109,09	96,52	92,94	N/A
Produktivita práce (%)	104,4	107,2	107,59	109,84	107,6
Výdaje na R&D (% HDP)	1,69	1,61	1,69	1,61	N/A
Devízové rezervy (mil. USD)*	70 518	75 412	77 432	86 625	82 221

Zdroj: Statistics Canada, World Bank

Deficit bežného účtu platobnej bilancie sa v ostatných rokoch pohyboval na úrovni 60 mld. CAD, v roku 2018 dosahoval hodnotu 58,5 mld. CAD. Vývoz aj dovoz tovarov a služieb zaznamenávajú stúpajúci trend s nárastom o 4,4 % v roku 2015.

Platobná bilancia Kanady

	2014	2015	2016	2017	2018
Vývoz tovarov a služieb	627,6	628,9	630,3	663,6	706,1
• tovary	529,3	524,9	521,4	549,4	585,5
• služby	98,3	103,9	108,8	114,2	120,5
Dovoz tovarov a služieb	647,2	678,2	679,5	714,0	753,3
• Tovary	524,6	548,7	547,3	574,1	607,0
• Služby	122,5	129,5	132,1	139,9	146,5
Bilancia tovarov a služieb	-19,5	-49,3	-49,1	-50,4	-47,1
• Tovary	4,6	-23,7	-25,8	-24,6	-21,4
• Služby	-24,2	-25,5	-23,3	-25,7	-25,6
Saldo bežného účtu platobnej bilancie	-47,3	-71,6	-65,4	-60,1	-58,6

Zdroj: Ministerstvo financií Kanady/ Štatistický úrad Kanady, údaje v mld. CAD

Finančná pozícia federálnej vlády

Deficit verejných financií federálnej vlády v rozpočtovom roku 2016-17 predstavoval 17,8 mil. CAD. Rozpočtové príjmy dosiahli 293,5 mld. CAD, rozpočtové výdavky boli na úrovni 311,3 mld. CAD.

Federálny rozpočet

	2016-17	2017-18*	2018-19*	2019-20*	2020-21*	2021-22*	2022-23*
Rozpočtové príjmy	293,5	309,6	323,4	335,5	348,0	362,1	373,9
Rozpočtové výdavky	311,3	329,0	338,5	350,0	361,9	372,9	383,2
Bilancia verejných financií	-17,8	-19,4	-18,1	-17,5	-16,9	-13,8	-12,3
Federálny dlh	631,9	651,5	669,6	687,1	704,0	717,8	730,1

Zdroj: Ministerstvo financií Kanady/[Federálny rozpočet 2018](#), údaje v mld. CAD
prognóza

*/

Rozpočet 2019

Rozpočet s názvom „Investing in the Middle Class“ počíta v roku 2019/20 s deficitom vo výške 19,8 mld. CAD. Vláda sa vo svojom rozpočte na rok 2019/20 zamerala na podporu mladých ľudí (kúpa prvého bývania, zvýhodnené študentské pôžičky), podporu seniorov a podporu zamestnancov pri získavaní nových zručností.

Medzi plánované rozpočtové výdavky (22,8 mld. CAD/5 rokov) vláda zahrnuje aj zriadenie Kanadskej liekovej agentúry, kompenzácie pre farmárov poškodených dohodami o voľnom obchode vo výške 3,9 mld. CAD, (CETA, USMCA, CPTPP) ako aj vybudovanie infraštruktúry širokopásmového internetu do odľahlých oblastí (6,0 mld. CAD/10 rokov). Rozpočet okrem toho zahŕňa výdavky v sume 1,18 mld. CAD na posilnenie ochrany hraníc, ďalších 1,7 mld. CAD /5 rokov vláda vyčlenila na program pomoci zamestnancom na zvýšenie ich kvalifikácie a zručností – Canada Training Benefit (CTB).

Program CBT pozostáva z dvoch kľúčových komponentov –ročných daňových úľav v sume 250 CAD (max 5000 CAD počas života), ktoré musia byť použité na vzdelávanie v kanadských inštitúciách. Druhým komponentom je zamestnanecké poistenie. Poistenie poskytne zamestnancovi absolvovať každé štyri roky až štvortýždňové školenie, pričom zamestnanec bude dostávať 55% svojho priemerného týždenného zárobku na pokrytie svojich životných nákladov počas tréningu.

Novozriadená Kanadská lieková agentúra bude mať za cieľ vyjednať lepšie ceny na lieky určené na lekárske predpis. Vláda okrem toho vyčlenila 1 mld. CAD na pomoc pacientom so zriedkavými ochoreniami, ktorých liečba je mimoriadne nákladná a v niektorých prípadoch presahuje sumu 100 000 CAD ročne.

Vláda taktiež poskytne benefity pri kúpe vozidiel s nulovými emisiami. Na inštaláciu nových nabíjajúcich staníc pre elektrické a vodíkové vozidlá vyčlenila na nasledujúcich 5 rokov 130 mil. CAD. Ďalších 300 mil. CAD plánuje rozdať na stimuly v hodnote 5000 CAD na kúpu automobilu na elektrický, alebo vodíkový pohon. Maloobchodná cena automobilu však nesmie prekročiť hranicu 45 000 CAD.

V snahe podporiť vzdelávanie vláda poskytne v priebehu nasledovných piatich rokoch 1,7 mld. CAD na sprístupnenie pôžičiek pre študentov. Opatrenia zahŕňajú zníženie úrokových sadzieb študentských pôžičiek na základnú sadzbu národnej banky plus 2,5%.

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Kľúčové postavenie v kanadskej ekonomike patrí sektoru služieb, ktorého podiel na tvorbe HDP sa dlhodobo pohybuje na úrovni 70 %. V oblasti služieb sú dôležité finančné služby a poisťovníctvo spolu s reálnymi službami (20,1 v r.2018), prenájom leasing (15,9%) a veľko a maloobchod (spolu 10,3 %). Odvetvia produkujúce tovary sa na HDP podieľajú 30 percentami. Dôležitá je tu priemyselná výroba (10,3 % HDP v r. 2018), stavebníctvo (7,0 %) a ťažby surovín, ropy a zemného plynu (8,2 %). Prínos poľnohospodárstva je menej relevantný a dlhodobo nedosahuje ani 2 % HDP.

Podiel vybraných sektorov na tvorbe HDP (%)

	2015	2016	2017	2018
Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov	1,8	1,6	1,6	1,6
Ťažba surovín, ropy, zemného plynu	8,1	8,4	8,1	8,2
Stavebníctvo	9,8	9,6	9,3	7,0
Priemyselná výroba	10,5	10,6	10,6	10,3
Veľko-, maloobchod, doprava, skladovanie	15,0	15,2	15,4	15,9
Finančné, poisťovacie a reálné služby	19,3	19,4	20,0	20,1
Informatika, kultúra, umenie, rekreácia	4,0	3,9	3,7	3,8
Odborné služby, reštaurácie a hotely	10,7	10,6	10,7	10,7
Vzdelávanie, zdravotníctvo, sociálne/verejné služby	20,9	20,7	20,8	20,9

Zdroj: Statistics Canada

Priemysel

Podiel priemyslu na tvorbe HDP dosahuje 30 %, najdôležitejšie postavenie má priemyselná výroba (10,3 % HDP v r. 2018) a tiež ťažba surovín, ropy a zemného plynu (8,2 %), hlavne vďaka obrovským domácim zásobám takmer všetkých druhov nerastných surovín.

Priemyselná výroba

Medzi hlavné odvetvia priemyselnej výroby, ktorých podiel na celkových tržbách priemyslu dlhodobo prevyšuje 10 %, možno zaradiť výrobu dopravných prostriedkov (18,8 % celkových tržieb v priemyselnej výrobe za rok 2018) a výrobu potravín (15,9 %).

Automobilový priemysel

Predstavuje najväčší sektor výroby dopravných prostriedkov. Pôsobí v ňom viac ako 1,3 tisíc spoločností s ročnými tržbami prevyšujúcimi 70 mld. CAD z čoho viac ako 70 % smeruje na export. Kanada je integrovanou súčasťou severoamerického automobilového trhu, jej podiel dosahuje 16 % a inštalovaná výrobná kapacita predstavuje 2,4 mil. jednotiek ročne. V Kanade sa vyrábajú osobné a nákladné vozidlá, ľahké nákladné vozidlá, ťahače, autobusy, školské autobusy, ale aj vojenské vozidlá. Na kanadskom trhu sa postupne začínajú presadzovať aj úsporné automobily a hybridy s kombinovaným elektrickým pohonom. Prvým hybridom montovaným v Kanade je SUV Lexus RH450h (závod firmy Toyota v Cambridge, provincia Ontario). V Kanade pôsobia svetoví automobiloví výrobcovia ako Chrysler (výrobné závody v Bramptone a Windsore/provincia Ontario), Ford (Oakville/Ontario), General Motors (Oshawa/Ontario), Honda (Alliston/Ontario) a Toyota (Cambridge, Woodstock/Ontario). Výrobu nákladných vozidiel a autobusov realizujú spoločnosti Hino, Volvo Buses, Paccar, Motor Coach Industries.

Kľúčové postavenie v automobilovom priemysle Kanady zohráva provincia Ontario, kde sa nachádza 12 montážnych závodov piatich svetových výrobcov a viac ako 350 subdodávateľských firiem, zamestnávajúcich 90 tisíc pracovníkov. V provincii Quebec pôsobí ďalších 250 subdodávateľských firiem s 11,5 tisíc zamestnancami.

Letecký a kozmický priemysel

Toto odvetvie hospodárstva zaujíma významné postavenie v celosvetovom meradle (5. miesto). V Kanade sa vyrábajú lietadlá, helikoptéry, avionika, letecké motory, letové simulátory, prístávacie moduly a zariadenia pre kozmické systémy (robotické rameno Canadarm). Tržby v spoločnosti kanadského leteckého a kozmického priemyslu prevyšujú 22 mld. CAD, z čoho viac ako 80 % smeruje na export. V leteckom priemysle pracuje priamo viac ako 70 tisíc osôb a v rámci subdodávateľských reťazí ďalších 160 tisíc osôb. Najvyšší podiel na celkových tržbách leteckých spoločností majú provincie Quebec (63 %) a Ontario (21 %). Uvedené dve provincie majú rovnako najvyšší podiel aj na zamestnanosti v tomto sektore (53 % a 28 %).

Čisté technológie

Patria sem predovšetkým obnoviteľné zdroje energie. Integrácia s energetickou sieťou Severnej Ameriky zabezpečuje voľný prístup k najväčšiemu trhu na svete. Rýchlu návratnosť vložených investícií zaručuje systém daňových a výskumno-vývojových úverov, spoločne s federálnymi a provinčnými subvenciami do rozvoja obnoviteľných zdrojov energie. Program využívania obnoviteľných zdrojov energie ecoEnergy umožňuje využiť približne 1,48 mld. CAD na zvýšenie dodávok čistej energie do siete v Kanade s využitím zdrojov ako je veterná energia, biomasa, vodná, geotermálna, solárna energia. V Kanade sa nachádza 33 firiem na výrobu drevených peliet s kapacitou 2 mil. ton. Investície v oblasti veternej energie by v nasledujúcich 5 rokoch mali ročne dosiahnuť 4 mld. CAD a vytvoriť pracovné príležitosti pre 15 tis. osôb.

Informačné a komunikačné technológie (IKT)

Predstavujú dôležitú súčasť priemyselnej produkcie a zahŕňajú digitálne médiá, software a bezdrôtovú komunikáciu. V oblasti digitálnych médií v Kanade pôsobí v súčasnosti 3 tis. spoločností, ktoré zamestnávajú 52 tis. osôb. Ročná produkcia dosahuje 3,8 mld. CAD, v roku 2017 sektor dosiahol profit vo výške 184 mld. CAD a tvoril 4,4 % HDP. IKT je rastúci odbor, ktorý významne napredoval v roku 2017, s tempom rastu 3,9 %. Potenciál rastu sa nachádza aj v ďalších pododvetviach IKT, ako je vývoj SW, počítačové služby a veľkoobchodný predaj. V súčasnosti sa do popredia dostáva umelá inteligencia a informačné technológie spojené s robotikou a smart výrobou. Útlm zažívajú komunikačné technológie a sektor logistických, marketingových a podporných služieb. V oblasti software pôsobí 38 veľkých firiem, ktoré pokrývajú 2,5 % svetového trhu. V sektore bezdrôtovej komunikácie pracuje 300 firiem, ročné investície do mobilnej infraštruktúry dosahujú 1 mld. CAD. Svetovo známymi sú firmy Research in Motion (smartphony BlackBerry) a Sierra Wireless (AirCard).

Oceliarsky priemysel:

Patrí rovnako k významným odvetviam hospodárstva. Ročne sa v Kanade vyrobí 13 mil. ton ocele, tržby odvetvia dosahujú 14 mld. CAD a priamo zamestnáva 25 tisíc osôb. Domáca produkcia ocele však nestačí pokryť dopyt a ročne sa dováža 8,5 mil. ton ocele.

Chemický priemysel

Je tretím najvýznamnejším exportérom v rámci priemyselných odvetví, štvrtým z pohľadu objemu tržieb v priemyselnej výrobe a zároveň je jedným z najsilnejších aj v celosvetovom meradle. Pôsobí tu 2,7 tisíc firiem, ktoré zamestnávajú 77 tisíc osôb.

Ťažobný priemysel

Vďaka obrovským domácim zásobám nerastných surovín (ropa, zemný plyn, kovy, nekovy, zlato, spolu až 60 rôznych surovín) má Kanada silne rozvinutý aj ťažobný priemysel. Veľa kanadských firiem pritom zohráva dôležitú úlohu aj na celosvetovej úrovni. Pokles cien ropy v období rokov 2014-2015 zo 110 USD/barel na úroveň okolo 40 USD/barel však mal negatívny vplyv nie len na ťažobný priemysel, ale aj na celú kanadskú ekonomiku, ktorá počíta s rentabilnou cenou na úrovni 85 USD/barel. Mnoho veľkých spoločností vrátane TOTAL, Shell a Suncor odložilo svoje investičné projekty na neurčito.

Služby

Sektor služieb má stabilne najsilnejšie postavenie v kanadskej ekonomike. Na tvorbe HDP sa podiela 70 % a zamestnáva 78 % pracovnej sily. Najvýznamnejšie postavenie má dlhodobý finančný, poisťovací sektor, ktoré produkujú viac ako 20 % HDP (21,6 % v r. 2017), za ním nasleduje realitné služby, prenájom leasing (15,8%). Dôležité sú aj služby v oblasti maloobchodu a veľkoobchodu, ktorých podiel na HDP prevyšuje 10 % (11,2 % v r. 2017), ďalej zdravotníctvo a sociálne služby (6,8 %), verejná správa (6,7 %), vzdelávacie služby (5,2 %), profesionálne, vedecké a technické služby (5,3 %), doprava a skladovanie s podielom 4,2 % na HDP v roku 2017.

Poľnohospodárstvo

Napriek tomu, že sektor pôdohospodárstva zamestnáva menej ako dve percentá ekonomicky aktívneho obyvateľstva a jeho podiel na tvorbe HDP rovnako nedosahuje ani 2 %, vláda venuje jeho ochrane mimoriadnu pozornosť, ktorá v prípade niektorých komodít (mlieko a výrobky z mlieka, hydina, vajcia) a vďaka špecifickému systému dodávateľských vzťahov (označovanému tiež ako „supply management system“) vytvára obzvlášť výhodné podmienky pre domácich producentov. V ďalšom silne chránenom sektore, ktorým je obchod s obilninami, došlo v auguste 2012 po viac po takmer 80 rokoch k zmenám k lepšiemu, keď bolo zrušené monopolné postavenie farmárskej obchodnej organizácie CWB (Canadian Wheat Board) na predaj jačmeňa a pšenice, pestovaných v regióne západnej Kanady (provincie Alberta, Britská Kolumbia, Manitoba a Saskatchewan). Nové opatrenie umožnilo, aby takmer 60 tisíc farmárov zo západnej Kanady mohlo začať predávať svoju produkciu na voľnom trhu mimo doposiaľ povinnej spolupráce s CWB, ktorý bol založený ešte v roku 1935 a postupne sa vypracoval medzi najväčších svetových predajcov pšenice a jačmeňa. Kanada ročne exportuje 21 mil. ton týchto produktov v celkovej hodnote okolo 5 mld. CAD, pričom CWB mal monopol nad viac ako 80 % exportu jačmeňa a pšenice z tohto regiónu.

Kanadské poľnohospodárstvo sa síce opiera o vysoko produktívne farmy, veľká časť rastlinnej produkcie je však geneticky modifikovaná, čo je v rozpore s podmienkami EÚ a bráni obchodu s týmito komoditami. Kanada je jedným z najväčších svetových producentov a vývozcov obilia (pšenica a jačmeň), kukurice, olejnatých semien (repka olejnatá a jej špeciálne vyšľachtenej odrody canola (kanola), zeleniny, hovädzieho a bravčového mäsa, produktov lesného hospodárstva, živých zvierat a rýb.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

Kanada je členom NATO, WTO, OECD, G7, G8, G20, NAFTA, APEC, OSN, MAAE, OSCE, Commonwealth, Organizácia amerických štátov (OAS), La Francophonie, Zanggerov výbor, Skupina jadrových dodávateľov (NSG), Austrálska skupina (AG), Kontrolný režim pre raketové technológie (MTCR), Wassenaarský dohovor (WA), Medzinárodný trestný tribunál (ICC) , Arktická rada (Arctic Council – predsednícka krajina rady v roku 2014), Interamerická rozvojová banka (IDB), ICAO (so sídlom v Montreale).

Kanada spolu s ďalšími 11 krajinami (Austrália, Brunej, Kanada, Chile, Japonsko, Malajzia, Mexiko, Nový Zéland, Peru, Singapur a Vietnam) podpísali 8.3. 2018 v Santiagu v Čile rozsiahlu dohodu o voľnom obchode **Comprehensive and Progressive Trans-Pacific Partnership (CPTPP)**. Kanada, USA a Mexiko dlho rokovali o podmienkach novej dohody NAFTA, nakoniec 30. novembra 2018 podpísali novú dohodu nazývanú USMCA (United States–Mexico–Canada Agreement alebo v Kanade nazývanú Canada-USA-Mexico Agreement). Dohoda musí byť ešte ratifikovaná parlamentami jednotlivých krajín, čo môže celú situáciu ešte skomplikovať, nakoľko kanadskí predstavitelia nie sú ochotní zmluvu ratifikovať bez odstránenia ciel na ocel (25%) a hliník (10%), ktoré USA na svojich obchodných partnerov uvalili v roku 2018.

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

Zahraničný obchod patrí do kompetencie **Ministerstva zahraničných vecí, obchodu a rozvoja Kanady (Global Affairs Canada)** do štruktúry ktorého patrí aj **sieť obchodných komisárov (Canadian Trade Commissioner Service)**, ktorá pokrýva 150 destinácií po celom svete a svoje zastúpenie má aj v jednotlivých provinciách Kanady. Ich úlohou je podporovať ekonomické záujmy Kanady, asistovať kanadským firmám pri umiestňovaní ich produkcie a služieb na zahraničných trhoch, organizovať podnikateľské misie, prezentácie, účasti na veľtrhoch a výstavách. Prostredníctvom siete obchodných komisárov je realizovaný celý rad programov zameraných na podporu obchodu, vedecko-technickej spolupráce, investícií.

Služba obchodných komisárov vydáva elektronickú publikáciu **CanadExport**, ktorá poskytuje aktuálne informácie o obchodných príležitostiach, veľtrhoch a konferenciách, monitoruje vývoj na domácom a zahraničnom trhu.

Ministerstvo priemyslu Kanady (Industry Canada) zodpovedá za problematiku rozvoja podnikateľského prostredia, legislatívy, priemyslu, ochrany a podpory investícií, malé a stredné podnikanie, ochranu spotrebiteľov. Ministerstvo má tiež rozhodujúce slovo pri posudzovaní významných investičných projektov zahraničných firiem v Kanade, kde sa hodnotí tzv. „čistý prínos“ pre kanadskú ekonomiku.

Dôležitým nástrojom pomoci malým a stredným firmám je sieť podnikateľských centier **Canada Business Network**, ktorých úlohou je pomáhať začínajúcim ale aj už etablovaným subjektom pri ich aktivitách (zakladanie a rozvoj firiem, podnikateľské plány, vývoz a dovoz, financovanie, vládne granty, dane, predpisy a nariadenia, podnikateľská legislatíva). Podnikateľské centrá sa nachádzajú vo všetkých provinciách Kanady.

Špecifickou črtou podnikateľskej legislatívy Kanady, ktorá vyplýva z jej administratívno-správneho členenia, je, že každá provincia (10) a teritórium (3) má svoju vlastnú legislatívu, upravujúcu právne predpisy v oblasti podnikania. Tieto pravidlá však musia byť v súlade s príslušnou federálnou legislatívou, ktorá je určujúca a nadriadená jednotlivým provinčným zákonom. Federálne zákony vo všeobecnosti predstavujú právne predpisy, týkajúce sa národných a medzinárodných záležitostí, kým provinčné zákony upravujú záležitosti týkajúce sa predovšetkým danej provincie alebo teritória. Uvedené delenie kompetencií je zdrojom určitých problémov nielen v rámci samotnej Kanady (napr. v súvislosti s mobilitou pracovnej sily, uznávaním dokladov o vzdelaní, profesijnej spôsobilosti), ale do určitej miery predstavuje komplikujúci prvok aj pre zahraničnú (a tým aj slovenskú) firmu, majúcu záujem začať podnikáť v Kanade.

Ekonomicky najsilnejšie a najzaujímavejšie z pohľadu možných aktivít slovenských podnikateľských subjektov v Kanade sú provincie Ontario, Quebec, Britská Kolumbia a Alberta, ktorých podnikateľská legislatíva, podmienky zakladania firiem a vykonávania podnikateľskej činnosti, ako aj ďalšie dôležité informácie sú dostupné na adresách v prílohe.

Komplexným zdrojom informácií o podnikateľskej legislatíve Kanady je stránka [Invest in Canada / The Canadian Trade Commissioner Service](#) a podmienky federálnej registrácie firiem, ktorá platí pre celé územie Kanady, upravuje zákon [Canada Business Corporations Act](#).

Každý podnikateľský subjekt musí mať svoje podnikateľské deväťmiestne číslo, tzv. „[Business number](#)“, ktoré ho identifikuje vo vzťahu k federálnym a provinčným inštitúciám.

Daňový systém

Kanadský daňový systém je v porovnaní so situáciou v SR zložitejší, **dane sa delia na federálne, provinčné a municipálne**. Federálne dane zahŕňajú daň z príjmu jednotlivcov a spoločností (fyzických a právnických osôb), daň za tovary a služby (goods and services tax, GST/HST), spotrebnú daň, daň z majetku. Medzi provinčné a teritoriálne dane patrí daň z príjmu jednotlivcov a spoločností, provinčná daň za predaj tovarov a služieb (provincial sales tax, PST). Municipálne dane sú dane z nehnuteľností a dane z podnikania.

Dane z príjmu vyberá federálna vláda, 10 provincií aj 3 územia. Základná sadzba federálnej dane z príjmu právnických osôb od 1. januára 2012 predstavuje 15,0 %. Kanada má v súčasnosti najnižšiu daň z príjmu právnických osôb v rámci krajín G7.

Fyzické osoby majú za svoj príjem odstupňovanú federálnu daňovú sadzbu. Podľa miesta pobytu platí fyzická osoba aj provinčnú alebo miestnu daň z príjmu. Kombinácia oboch daní z príjmu, federálnej aj provinčnej sa pohybuje v rozmedzí maximálne 44 až 54%. Zníženie daňového zaťaženia je možné formou odpočítateľnej položky zo základu dane alebo formou daňového úveru.

Federálna daň za tovary a služby (Goods and Services Tax, GST), ktorá je porovnateľná so slovenskou DPH a hradí ju konečný spotrebiteľ, je aplikovaná v prípade predaja prevažnej väčšiny tovarov alebo služieb. Nulová sadzba GST je v prípade základných a nespracovaných potravín, liekov, zdravotníckych služieb a niektorých pomôcok, vybraných finančných a vzdelávacích služieb, mestskej dopravy. Federálna spotrebná daň sa platí v prípade tabaku, alkoholických nápojov, pohonných hmôt, šperkov a hodínok.

Provinčná daň z predaja (Provincial Sales Tax, PST), je rôzna v jednotlivých provinciách a pohybuje sa v rozmedzí od 5 do 9,5%. Provincie Ontario, Britská Kolumbia, Nova Scotia, New Brunswick, Newfoundland a Labrador používajú Harmonizovanú daň z predaja (Harmonized Sales Tax, HST), ktorá je v rozmedzí od 12 % do 15 % (Ontario – 13 %). Výber dane zabezpečuje Kanadský úrad pre správu daní Canada Revenue Agency. Na vybrané kategórie tovarov a služieb platí nulová sadzba HST (napr. základné potraviny, väčšina finančných a vzdelávacích služieb, verejná doprava, lieky, zdravotnícke služby a pomôcky), znížená sadzba HST (5 %) platí pre knihy, noviny, detské potreby.

[Prehľad v súčasnosti platných sadziieb daní](#) z maloobchodného predaja tovarov a služieb v jednotlivých provinciách Kanady je uvedený v nasledujúcej tabuľke (údaje v %):

Prehľad daňových sadziieb v kanadských provinciách

	GST	PST	Daň celkom
Alberta	5		5
Britská Kolumbia	5	7	12
Manitoba	5	8	13
New Brunswick	5	10	15
Newfoundland a Labrador	5	10	15
Nova Scotia	5	10	15
Ontario	5	8	13
Ostrov Princa Eduarda	5	10	15
Quebec	5	9,975	14,975
Saskatchewan	5	6	11
Yukon	5	0	5

Pozn. údaje v %

Najvhodnejším zdrojom stále aktualizovaných informácií o daňovom systéme Kanady je stránka **Kanadského daňového úradu** (Canada Revenue Agency), kde možno nájsť všetky potrebné informácie, týkajúce sa uvedenej problematiky.

Bankový systém

Kanadský bankový systém je podľa Svetového ekonomického fóra hodnotený už šiesty rok po sebe ako najzdravší na svete. Vďaka veľmi silnej kapitálovej základni a tradične konzervatívne prístupu kanadských bánk a finančných inštitúcií k poskytovaniu úverov ich globálna finančná kríza výraznejšie nezasiahla, vyšli z nej stabilné a vo veľmi dobrom stave. Žiadna z kanadských bánk počas krízy neskrachovala ani nemusela oficiálne požiadať o štátnu pomoc tak, ako to urobili mnohé americké banky.

Úlohu centrálnej banky plní **Bank of Canada**, ktorá neposkytuje bankové služby pre potreby verejnosti. Jej činnosť upravuje Zákon o kanadskej centrálnej banke, ktorý je revidovaný každých päť rokov. Ďalšou vládou kontrolovanou bankou je **Business Development Bank of Canada**, BDC.

Kanadskému bankovému sektoru dominuje päť veľkých komerčných bánk, ktorých podiel na bankovom trhu dosahuje 90 %. Kapitálovo najsilnejšou bankovou inštitúciou je Royal Bank of Canada (RBC), nasleduje Toronto Dominion Bank (TD Bank), Bank of Nova Scotia (Scotiabank), Bank of Montreal, Canadian Imperial Bank of Commerce (CIBC).

Záujmy kanadských bánk a ich zamestnancov zastupuje Kanadská asociácia bánk CBA. V Kanade podľa údajov CBA pôsobí v súčasnosti 29 domácich bánk, 27 pobočiek zahraničných bánk ponúkajúcich kompletné služby a 3 pobočky zahraničných bánk poskytujúce úverové produkty.

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

Ministerstvo zahraničných vecí, obchodu a rozvoja Kanady prostredníctvom svojej siete **obchodných komisárov** realizuje celý rad projektov a programov na podporu exportu. Ich spoločným menovateľom je prioritná orientácia na rýchlo sa rozvíjajúce trhy sveta, Áziu a trans-pacifickú oblasť.

Programy podpory malého podnikania

Program „[Canada Small Business Financing Program](#)“

Program „[Hiring Credit for Small Business](#) (HCSB)“

Program „[Scientific Research and Experimental Development](#) (SR&ED) Program“:

Program „[Apprenticeship Job Creation Tax Credit](#) (AJCTC)“:

Federálna [pomoc provinciám a teritóriám Kanady](#)

c) Verejné obstarávanie

Začiatkom predbežného uplatňovania dohody CETA (od 21.9.2017) sa pre európske spoločnosti otvoril kanadský trh s verejným obstarávaním.

Národná elektronická služba pre verejné obstarávanie pracuje pod názvom **MERX** a predstavuje vhodný nástroj, ktorý umožňuje získavať denne aktualizované informácie o verejnom obstarávaní pre tovary a služby na všetkých úrovniach samosprávy (federálnej, provinčnej, municipálnej), ale aj ponuke zo strany akademických a vzdelávacích inštitúcií, nemocníc, súkromných projektov v stavebníctve z celého územia Kanady. Informuje tiež o tendroch v USA. V rámci verejného obstarávania sa v Kanade ročne nakupujú tovary a služby za viac ako 125 mld. CAD, približne 80 % všetkých vládnych výdavkov je realizovaných na úrovni provincií a mestských samospráv.

Verejné obstarávanie v sektore obranného priemyslu sa riadi podľa špecifických pravidiel, ktoré stanovuje tzv. Politika priemyselných a regionálnych benefitov, označovaná ako IRB (**Industrial and Regional Benefits Policy**). Podľa týchto pravidiel musí spoločnosť, ktorá vyhrá verejnú súťaž v oblasti obranného a bezpečnostného priemyslu, zrealizovať podnikateľské aktivity v Kanade v rovnakej výške, ako je hodnota kontraktu.

Je dôležité sa riadiť dokumentom **Stratégia verejného obstarávania v sektore obrany** ([Defence Procurement Strategy](#)).

d) Zmluvná základňa

- Dohoda medzi vládou SR a vládou Kanady o zamedzení dvojitého zdanenia (05/2001),
- Memorandum o porozumení o obchodnej a hospodárskej spolupráci medzi Ministerstvom hospodárstva SR a Ministerstvom zahraničných vecí a medzinárodného obchodu Kanady (2000),
- [Zmluva medzi SR a Kanadou o podpore a ochrane investícií](#), podpísaná v Bratislave 20.7.2010, platnosť nadobudla 14. marca 2012.
- [Medzinárodné zmluvné vzťahy Kanady](#).
- [Kanada a WTO](#).
- [Prehľad dohôd o voľnom obchode](#).
- [Konsolidovaný text novej súhrnnej obchodnej a hospodárskej dohody medzi EÚ a Kanadou \(CETA\)](#).

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície:

Problematika zahraničných investícií patrí do kompetencie federálneho ministerstva priemyslu (Industry Canada). Základným legislatívnym dokumentom je Zákon o investíciách „[Investment Canada Act](#)“ (ICA) z roku 1985

Všetky investičné projekty zahraničných firiem, majúcich svoje sídlo v krajinách WTO, ktoré by mali byť realizované v Kanade a ich hodnota prevyšuje 354 mil. CAD, musia byť v súčasnosti posudzované podľa uvedeného zákona a prebieha na Ministerstve pre inováciu, vedu a ekonomický rozvoj (Innovation, Science and Economic Development Canada) rozhoduje o tom, či navrhovaná investícia predstavuje tzv. „čistý prínos“ pre kanadskú ekonomiku. Uvedená hranica by sa podľa novej legislatívy mala v priebehu nasledujúcich štyroch rokov zvýšiť postupne na 1 mld. CAD.

Princíp čistého prínosu pre kanadskú ekonomiku, ktorý je hlavným kritériom posudzovania zahraničnej investície nad 354 mil. CAD, zahŕňa šesť základných faktorov:

1. Dopad investície na úroveň ekonomickej aktivity v Kanade, vrátane vplyvu na zamestnanosť, spracovanie zdrojov a využitie materiálov, komponentov a služieb vytvorených v Kanade.
2. Stupeň a dôležitosť účasti Kanadanov v podnikateľských aktivitách subjektu, kam smeruje investícia.
3. Vplyv investície na produktivitu, efektivitu priemyslu, technologický rozvoj, inováciu a rôznorodosť výrobkov v Kanade.
4. Vplyv investície na konkurenciu v rámci daného priemyselného odvetvia Kanady.
5. Kompatibilita investície s národnou a provinčnou priemyselnou, hospodárskou a kultúrnou politikou.
6. Prínos investície pre zvyšovanie schopnosti Kanady konkurovať na svetových trhoch.

Kanadské priame investície v zahraničí

Celkový stav kanadských investícií v zahraničí v roku 2018 dosiahol 1,289 mld. CAD a v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšil o 10,4%. Najviac kanadských investícií smeruje do USA (46 % celkových PZI v r. 2017), do Veľkej Británie (9,2 %), Luxemburska (6,7%), vysoký podiel majú tiež také atraktívne destinácie, často označované za daňové raje, ako sú Kajmanské ostrovy (4,0 % celkového objemu PZI koncom r. 2017) alebo Bermudy (3,58%).

Z európskych krajín sa v prvej pätnástke hlavných destinácií, do ktorých v súčasnosti smerujú kanadské investície, okrem Veľkej Británie nachádza ešte Luxembursko (31,5 mld. CAD registrovaných koncom r. 2017 alebo 3,8 % celkových PZI), Holandsko (17,5 mld. CAD), Írsko (15,3 mld. CAD) a Maďarsko (7,5 mld. CAD). Celkový stav kanadských PZI v Európe koncom roku 2017 dosiahol 1121 mld. CAD a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšil iba minimálne o 0,9 %.

Celkový stav kanadských PZI v zahraničí

	2015	2016	2017	2018
PZI celkom	1 043 822	1 105 175	1 167 243	1 288 869
Z toho:				
Severná Amerika	637 833	683 834	719 020	807 734
Južná a stredná Amerika	57 096	58 362	67 889	67 197
Európa	271 443	276 973	287 802	317 773
Afrika	3 328	4 402	6 532	7 300
Ázia a Oceánia	73 048	79 474	85 232	88 923

Zdroj: [Statistics Canada](http://StatisticsCanada), údaje v mil. CAD

Hlavným odvetvím, do ktorého smerujú kanadské investície v zahraničí, sú **finančné služby a poisťovníctvo**, ktorých podiel na celkových PZI koncom r. 2018 dosiahol 36,6 %. Dôležité sú aj investície do kategórie „manažment firiem“, ktoré sa podieľajú 13,3 %. Podiel investícií do priemyselnej výroby na druhej strane neustále klesá, pričom za ostatných dvanásť rokov sa jeho podiel znížil z 26,7 % na 8 % v r. 2018 (103,27 mld. CAD), čo dokumentuje klesajúci záujem kanadských investorov zapájať sa do priemyselných výrobných odvetví v zahraničí a iných aktivít, ako sú financie, poisťovníctvo alebo ťažobný priemysel.

Priame zahraničné investície v Kanade

Celkový stav PZI v kanadskej ekonomike koncom roku 2018 dosiahol 876,86 mld. CAD a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšil o 6,4 %. Najväčší investičný nárast zaznamenal finančný a poisťovací sektor (+12,6%) a veľkoobchodný predaj (+8,6%).

Pozíciu hlavného zahraničného investora v Kanade si dlhodobo udržujú USA s podielom pohybujúcim sa okolo hodnoty 50 % celkových PZI (49% % v r. 2017), pričom pred desiatimi rokmi mali americkí investori silnejšiu pozíciu, keď pokrývali až 64,6 % celkových PZI. Druhým najvýznamnejším zahraničným investorom v Kanade je Holandsko s podielom 11,2 % a tretím Luxembursko so 6,1% na celkových PZI, evidovaných koncom roku 2017.

Celkový stav PZI v kanadskej ekonomike

	2014	2015	2016	2017	Index 2017/16	Podiel 2017
PZI celkom	744 671	782 912	808 738	824 035	101,9	100,0
Z toho:						
• USA	351 788	369 482	388 336	404 473	104,2	49,08
• Holandsko	77 173	92 513	9 714	91 883	945,9	11,15
• Luxembursko	61 185	51 486	50 954	49 904	97,9	6,06
• Veľká Británia	39 186	46 781	44 211	47 431	107,3	5,76
• Švajčiarsko	42 937	32 328	44 113	40 213	91,2	4,88
• Čína	15 617	13 763	15 279	16 432	107,5	2,21
• Brazília	19 776	19 155	18 859	18 174	96,4	2,07

Zdroj: Statistics Canada

Prílev PZI z Kanady do SR a naopak

V oblasti investícií kanadských firiem na Slovensku existujú dlhodobo veľké rezervy. Podľa oficiálnych údajov NBS (publikovaných k 31.12.2016) celkový stav **kanadských investícií v SR** predstavoval **29,68 mil. Eur**. Spoločnosť **Martinrea International** otvorila v Juri pri Bratislave závod na výrobu komponentov pre automobilový priemysel (Martinrea Slovakia Fluid Systems). Spoločnosť **World Mail System** z Vancouveru otvorila v Bratislave v roku 2014

centrum marketingových služieb. Ďalšími kanadskými investormi v SR sú **Colliers** (real estate), **Magna Sloveteca** v Novom Meste n. Váhom (výroba zrkadiel a plastových častí pre automobilový priemysel), **Magna Exteriors and Interiors** v Trnave (výroba kožených interiérov pre automobilový priemysel – Porsche, BMW, Mercedes).

Investície slovenských firiem v Kanade oficiálne štatistické zdroje neuvádzajú. Za úspech však možno označiť otvorenie výskumno-vývojového centra softwarovej spoločnosti **ESET v kanadskom Montreale v apríli 2012** ako aj otvorenie kanadskej centrály spoločnosti v Toronte (5.4.2016). Ďalšími úspešnou kanadsko-slovenskou spoločnosťou s celosvetovou pôsobnosťou je **CORINEX** so svojou centrálou vo Vancouveri (firma pôsobí v oblasti smart-technológií). Slovenská spoločnosť **Alifer Technologies** (IKT so špecializáciou na komunikačné technológie) sa taktiež postupne presadzuje na kanadskom trhu. V roku 2018 otvorila svoje zastúpenie v Toronte spoločnosť **Sygić**.

Finančná pomoc pri vstupe zahraničných investorov

Investorovom sú poskytované stimuly vo forme grantov, pôžičiek a záruk a sú zahraničným investorom k dispozícii po splnení rovnakých podmienok ako platia pre domácich investorov. Stimuly nie sú primárne zamerané na prilákanie investícií zo zahraničných, ale podporu záujmových oblastí ako veda a výskum, podpora regionálnej ekonomiky, stagnujúcich regiónov (Atlantické provincie) a oblastí s vysokou mierou nezamestnanosti a ďalšie vybrané odvetvia. V rámci MZV (Global Affairs Canada) sekcia [Invest in Canada](#) uskutočňuje aktívnu politiku získavania PZI do Kanady prostredníctvom zastupiteľských úradov.

Pri hľadaní obchodného zastúpenia (importér) je doporučené obrátiť sa priamo na kanadské inštitúcie, ktoré majú v pracovnej náplni pomoc potencionálnym exportérom – **Kanadská asociácia dovozcov a vývozcov** (Canadian Association of Importers and Exporters), je súkromnou neziskovou organizáciou, ktorá bola založená v roku 1932. Jej členmi sú rôzne skupiny dovozcov, vývozcov, distribútorov, prepravcov, bánk, colní deklaranti, audítorské firmy, zástupcovia zahraničných firiem a agentúr na podporu obchodu.

Export Development Canada (EDC) je bankovou inštitúciou, ktorá zabezpečuje poskytovanie exportných úverov a poisťovanie obchodných a úverových rizík. Svoje služby poskytujú predovšetkým zástupcom malých a stredných podnikov, ktorým pomáha umiestňovať produkciu do viac ako 200 destinácií po celom svete.

b) Energetická politika krajiny

Premiéri kanadských provincií a teritórií sa počas leta 2015 dohodli na potrebe vytvorenia kanadskej energetickej stratégie, ktorá by mala podporovať rozvoj energetickej infraštruktúry, najmä ropovodov a zároveň by mala definovať potrebu konať vo veci klimatických zmien. To poskytne spoločný základ pre provincie a teritória spolupracovať na energetických prioritách, podporovať výskum a technológie, ktoré zvýšia efektivitu energetického sektora a budú podporovať prechod na nízkouhlíkovú ekonomiku. Premiér Justin Trudeau vyjadril tejto iniciatíve podporu a po návrate z decembrových parížskych rokovaní COP 21 povedal, že sa do troch mesiacov stretne s premiérmi všetkých provincií a teritórií aby vytýčili nové ciele.

Postavenie Kanady vo svetovom energetickom mixe je viac ako dôležité – je šiestym najväčším producentom energie na svete (s podielom 3,5 % na svetovej výrobe) a súčasne je tiež šiestym najvýznamnejším svetovým vývozcom energie. Disponuje tretími najväčšími zásobami ropy (173 mld. barelov, z čoho 169 mld. barelov je ťažiteľných) na svete s dennou produkciou 3 mil. barelov ropy (6. miesto na svete). V oblasti ťažby zemného plynu patrí Kanade 3. miesto (4. miesto vo vývoze). Je na druhom mieste na svete (po Kazachstane) v ťažbe a vývoze uránu. Kanada vyrába vlastné jadrové reaktory typu CANDU, ktoré sú považované za veľmi bezpečné. V krajine je v prevádzke celkovo 19 týchto reaktorov, výstavba nových zariadení sa však už neplánuje. Kanada súčasne zabezpečuje viac ako 50

% celosvetových dodávok izotopov pre nukleárnu medicínu. Sektor energetiky je pre Kanadu mimoriadne dôležitý nielen ako zdroj príjmov z predaja surovín, ale aj ako odvetvie, ktoré by malo mať rozvoj investícií. Odhaduje sa, že stovky energetických projektov, ktoré by mali byť v Kanade realizované v priebehu nasledujúcich desiatich rokov, pritiaľnu investície vo výške 650 miliárd CAD.

Podiel energetických nosičov na celkovej spotrebe energií Kanady (v %)

	2008	2016
Voda	58	59
Zemný plyn	12	15
Jadrové zdroje	10	10
Uhlie a koks	13	9
Obnoviteľné zdroje energie	3	7
Ropa a nafta (polárne oblasti)	4	3

Zdroj: Canada National Energy Board

Energetický mix Kanady (inštalovaná kapacita 2013: 137 GW) je výrazne orientovaný smerom k obnoviteľným zdrojom energie, hlavne vďaka vodnej energii, ktorá zabezpečuje až 66 % celkovej produkcie elektrickej energie v krajine. Uhlie a koks využíva 9 % výrobných zariadení, jadrovú energiu 15 %, ropa, zemný plyn a ďalšie zdroje 10 %.

Podiel na celkovej výrobe elektrickej energie Kanady v roku 2016 (v %)

Obnoviteľné zdroje energie	66
Uholné elektrárne	9
Jadrové elektrárne	15
Ropa, plyn a ďalšie neobnoviteľné zdroje	10

Zdroj: [Natural Resources Canada](http://NaturalResourcesCanada)

Priority energetickej politiky Kanady:

- diverzifikácia prepravných trás pre energetické nosiče,
- podpora rozvoja ťažby ropy a zemného plynu v provinciách Alberta a Britská Kolumbia,
- výstavba LNG terminálov, budovanie nových plynovodov na západné pobrežie,
- zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov energie (okrem vodnej, ktorá je kľúčovou),
- zvyšovanie energetickej efektívnosti,
- využívanie technológií na zachytávanie skleníkových plynov metódou CCS.

Publikácia „**Canada's Energy Future – Energy Supply and Demand Projections to 2035 – An Energy Market Assessment**“ obsahuje komplexný pohľad na súčasný vývoj kanadskej energetiky a jeho očakávané trendy do roku 2035. Podľa uvedeného zdroja by sa energetický mix Kanady do roku 2035 mal postupne presúvať v prospech zemného plynu zo súčasných 15 % na 22 %. Podiel vodnej energie by mal mierne klesnúť z 56 % na 52 %, podiel veternej energie naopak stúpnuť zo 4 % na 9 %, rovnako aj biomasa/solárna a geotermálna energia z 2 % na 4 %. Jadrová energetika by mala poklesnúť z 10 % na 7 %, uhlie a koks z 9 % na 2 %.

Energetická bezpečnosť Kanady

Kanada má vysoký stupeň energetickej bezpečnosti, disponuje vlastnými obrovskými zásobami energetických surovín (3. najväčšie preukázateľné zásoby ropy na svete), viac ako polovicu elektrickej energie produkuje z obnoviteľných zdrojov energie a má vlastnú výrobu jadrových reaktorov typu Candu. Je tiež významným svetovým producentom uránu. Jej jediným problémom je, že zásobovanie východných provincií energetickými surovinami, nakoľko nie je vybudovaný ropovod smerom na východ, je realizované hlavne dovozom ropy z USA, ktorá je drahšia, ako kanadská ropa.

Priority vo vzťahu k energetickej bezpečnosti

- výstavba ropovodu na východ Kanady do provincie New Brunswick (Energy East),
- výstavba lodného terminálu v St. John's (provincia New Brunswick) pre export ropy na európske trhy,
- výstavba LNG terminálov (Kitimat, provincia Britská Kolumbia) pre export zemného plynu do Ázie.

Ropné piesky sa nachádzajú na západe Kanady v provincii Alberta, ktorej 31 % HDP zabezpečuje ropný priemysel. Ide o rozsiahle ložiská, obsahujúce zmes surových živíc, ktoré sú čiastočne v kvapalnom stave, a prísad (íly, kremenný piesok, voda). Hlavné ložiská sa nachádzajú v Athabasca, Cold Lake a Peace River a pokrývajú územie 141 tis. km². Medzinárodná energetická agentúra (IEA) očakáva, že produkcia ropných pieskov by sa mala do roku 2035 zvýšiť na 4,3 mil. barelov denne. Najväčšou výzvou tu bude vyriešenie kritiky a pochybností týkajúcich sa rizika vyššej environmentálnej záťaže, ktorú spôsobuje energeticky náročnejšia ťažba ropy z týchto nálezísk (podobné zdroje ropy sa pritom nachádzajú aj v USA a začínajú byť rovnako využívané). Kanada by sa podľa IEA mala v oblasti exportu ropy viac orientovať na Áziu, hlavne na Čínu, kam v súčasnosti vyváža zanedbateľné objemy energetických surovín. Základným predpokladom pre to bude rýchle vybudovanie nových ropovodov smerujúcich z Alberta na západ Kanady. Agentúra Deloitte vo svojej analýze zameranej na perspektívy využitia ropných pieskov konštatuje, že tieto náleziská budú v priebehu nasledujúcich 25 až 30 rokov motorom hospodárskeho rastu Kanady.

Ďalším riešením, ako dostať ropu z Alberta, je rozšírenie kapacity 1 150 kilometrového ropovodu **Trans Mountain** spájajúceho Edmonton s mestom Lower Mainland v Britskej Kolumbii, odkiaľ by sa ropa mohla prepravovať tankermi do vzdialených destinácií, hlavne do Číny alebo Kórejskej republiky. Alternatívnou možnosťou by sa mohol stať aj nový ropovod Northern Gateway, ktorý by mal rovnako zlepšiť prístup kanadskej ropy na ázijské trhy.

Nové možnosti transportu ropy zo západnej Kanady na európske trhy sa otvárajú po tom, ako spoločnosť TransCanada predložila návrh na výstavbu ropovodu **Energy East**, ktorý by mal smerovať z provincie Alberta do východných provincií Kanady Quebec a New Brunswick (presná trasa ropovodu bude stanovená až po ukončení verejných konzultácií a rozhodnutí regulačného energetického úradu). Ropovod Energy East s dĺžkou 4,6 tis. km by mal mať prepravnú kapacitu 1,1 mil. barelov ropy denne a na východe by mal končiť v meste Saint John (provincia New Brunswick), kde bude vybudovaný lodný terminál. Celý projekt bude pozostávať z troch komponentov:

- konverzia existujúceho plynového potrubia na ropovod (asi 3 tis. km),
- výstavba nových úsekov ropovodu v provinciách Alberta, Saskatchewan, Manitoba, Ontario, Quebec a New Brunswick,
- vybudovanie technických zariadení, čerpacích staníc a terminálov, vrátane námorného prístavu na zabezpečenie nakladania vysokokapacitných tankerov.

c) Veda, výskum a vývoj, inovácie

Hlavným ukazovateľom pre porovnanie výdavkov na vedu a výskum (R&D) je indikátor GERD (gross domestic expenditures on research and development) – hrubé domáce výdavky na výskum a vývoj. Kanada investovala v roku 2018 do vedy a výskumu sumu 31 064 mld. CAD, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje mierny nárast. Podnikateľské subjekty investovali v roku 2015 do R&D najviac prostriedkov – 14,042 mld. CAD pri medzročnom raste o 0,5 %. Podiel podnikateľských subjektov na celkových investíciách do R&D v roku 2015 predstavoval 46,2 % a v porovnaní so situáciou pred desiatimi rokmi (62 %) sa znížil o 16 %. Federálna vláda investovala v r. 2015 do R&D sumu 6,19 mld. CAD. Tretím najdôležitejším

investorom do R&D v roku 2015 bol sektor vyššieho vzdelávania s 6,37 mld. CAD, ktorého investície zaznamenali nárast o 1,0 %.

Kanadská vláda v roku 2018 vyčlenila 950 miliónov CAD na vytvorenie piatich superclusterov. Nová iniciatíva má podľa ministra pre inovácie, vedu a ekonomický rozvoj Navdeepa Bainsa potenciál stimulovať hospodárstvo a stať sa motorom rastu. Jedným z hlavných cieľov programu je podporiť spoluprácu medzi súkromným sektorom a vedeckými inštitúciami. Minister predstavil päť superclusterov so špecifickým zameraním.

The Ocean Supercluster (so sídlom v Atlantickej Kanade, čo predstavuje región zlúčený zo štyroch provincií s prístupom k Atlantickému oceánu - New Brunswick, Prince Edward Island, Nova Scotia a Newfoundland and Labrador), ktorý bude využívať inovácie na zvýšenie konkurencieschopnosti v oblastiach rybného hospodárstva, ťažbe a spracovania ropy, plynu a čistej energie.

SCALE.AI Supercluster (so sídlom v Quebecu) má ambíciu vytvoriť z Kanady exportného lídra budovaním inteligentných dodávateľských reťazcov prostredníctvom umelých inteligencií a robotiky.

The Advanced Manufacturing Supercluster (so sídlom v Ontariu) spojí kanadské technologicky silné stránky so spracovateľským priemyslom.

The Protein Industries Supercluster (so sídlom v niektorej z provincií Alberta, Saskatchewan, alebo Manitoba), urobí podľa plánov z Kanady vedúci zdroj rastlinných bielkovín a pomôže s zredukovať nedostatok potravín vo svete.

The Digital Technology Supercluster (so sídlom v Britskej Kolumbii) bude využívať big data a digitálne technológie na odkrytie nového potenciálu v dôležitých odvetviach, ako je zdravotníctvo, lesníctvo a výroba.

Každý zo superclusterov dostane na svoju činnosť prostriedky v hodnote 150 – 200 mil. CAD v priebehu piatich rokov. Vláda v tejto súvislosti predpokladá vytvorenie približne 50 000 nových pracovných miest.

Výdavky na výskum a rozvoj – zdroje financovania

	2014	2015	2016	2017	2018
GERD celkom	30,572	31 604	32,652	32,810	34,5
Z toho:					
• Podnikateľský sektor	14,119	14 042	13,256	13,309	17,9
• Federálna vláda	5,806	6 199	5,767	5,742	6,0
• Sektor vyššieho vzdelávania	5,533	6 374	6,737	6,804	7,0
• Provinčné vlády	2,061	1 885	1,692	1,709	1,8
• Zahraničné subjekty	3,274	1 907	3,392	3,504	1,9
• Súkromné neziskové organizácie	1,207	1 191	1,802	1,736	1,7

Zdroj: Statistics Canada, údaje v mld. CAD (bežné ceny)

Najviac prostriedkov do podpory a rozvoja R&D v Kanade je orientovaných do oblastí prírodných a technických/inžinierskych vied s podielom dosahujúcim 91 %:

Z pohľadu rozdelenia výdavkov na vedu a rozvoj medzi jednotlivé provincie rozhodujúcu úlohu zohráva Ontario (48 % celkových GERD) a Quebec (26 %). Podiel na úrovni 10 % dosahujú ešte provincie Britská Kolumbia a Alberta, nasledované regiónom hlavného mesta Ottawa/Gatineau so 4 %.

Vedecko-technickými možnosťami spolupráce medzi EÚ a Kanadou sa zaoberá spoločný výbor „Joint Science and Technology Coordinating Committee (JSTCC)“.

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Patrí do kompetencie **Úradu pre kontrolu obchodu a technických bariér** (Trade Controls & Technical Barriers Bureau), ktorý je zodpovedný za správu a plnenie Zákona o dovozných a vývozných povoleniach.

[Zákon o vývozných a dovozných povoleniach](#) definuje pravidlá udeľovania licencií na vybrané druhy výrobkov vo vzťahu ku konkrétnym teritóriám, špecifikuje tiež tovarové skupiny, ktorých vývoz alebo dovoz je zakázaný. Súčasťou tejto právnej úpravy je aj Listina tovarov podliehajúcich licenčnému konaniu pri dovoze a Listina tovarov podliehajúcich licenčnému konaniu pri vývoze. Zvláštnym postupom sa riadi len dovoz a vývoz zbraní, munície a strategických materiálov, niektorých poľnohospodárskych komodít, ocele a textilných výrobkov, pre ktoré sa udeľujú dovozné kvóty.

Dovoz a vývoz ostatných výrobkov a služieb podlieha obchodným pravidlám, ktoré vychádzajú z členstva Kanady v medzinárodných hospodárskych a obchodných inštitúciách (WTO, OECD). Predpisy týkajúce sa potravinárskych výrobkov: povolenie na dovoz potravín, dovozné kvóty, zdravotné normy, označenie potravín, povolenie na dovoz čerstvého ovocia a zeleniny udeľuje **Canadian Food Inspection Agency**, špeciálne predpisy na dovoz morských plodov a rýb, špeciálne predpisy na dovoz alkoholických nápojov a ich zdaňovanie (dovoz a distribúciu alkoholu výhradne upravuje každá provincia; s výnimkou provincie Alberta je monopol na dovoz a distribúciu alkoholických nápojov v štátnych rukách).

Rada pre štandardizáciu, The Standards Council of Canada koordinuje pravidlá v oblasti štandardizácie, realizované federálnou vládou, provinciálnymi vládami a súkromnými inštitúciami.

Základnou právnou normou upravujúcou colné procedúry v Kanade je Colný zákon ([Custom Act](#)), Kanadský zákon o colných službách ([Canada Border Service Agency Act](#)) a Zákon o colných sadzbách ([Customs Tariff](#)), ktorým je stanovený colný sadzobník s dovoznými clami.

Dovozný režim

Dovozcovia musia byť registrovaní na **Kanadskom daňovom úrade** (Canada Revenue Agency), ktorý im prideliť identifikačné podnikateľské číslo (obsahujúce dovozný aj vývozný účet). Toto číslo musí byť vždy uvedené na príslušných colných dokumentoch. V zmysle colného zákona má **Kanadská agentúra pre hraničné služby** (Canada Border Service Agency, CBSA) oprávnenie fyzicky preveriť každú zásielku. Zefektívnenie evidencie a platieb umožňuje využívanie tzv. **Customs Self-Assessment**, na základe ktorého môže importér dostať predbežný súhlas na dovoz. Ďalšou možnosťou na urýchlenie procesu preclievania tovaru na hranici je **Pre-Arrival Review System** (PARS). Tento systém umožňuje dovozcom dodaj požadované dokumenty vopred, najskôr 30 dní a najneskôr 1 hodinu pred fyzickým doručením tovaru na hranicu. [Colný sadzobník v Kanade](#) je zostavený na základe harmonizovaného systému klasifikácie s členením položiek do desaťmiestneho kódu. Základom pre výpočet cla je cena v parite FOB. Na 90 % tovarových skupín sa vzťahuje hodnotové clo a je vyjadrené ako percento z obchodnej hodnoty tovaru. Vyššie colné

sadzby sa vzťahujú predovšetkým na poľnohospodárske a potravinárske komodity. Clo môže uložiť len federálna vláda, provinčné vlády to majú ústavne zakázané. V súčasnosti sú v platnosti nasledujúce kategórie colných sadzieb).

- Všeobecný colný sadzobník (General Tariff) pre krajiny, na ktoré sa nevzťahuje žiadna z nasledujúcich kategórií,
- Doložka najvyšších výhod (Most Favoured Nation - MFN), pre všetkých členov WTO a krajiny, ktoré majú s Kanadou dvojstranné dohody,
- Britský prednostný sadzobník (British Preferential Tariff-BPT) uplatňovaný voči všetkým členom Britského spoločenstva národov okrem Británie a Írska,
- Všeobecný prednostný sadzobník (General Preferential Tariff-GPT), zahrňujúci viac ako 160 rozvojových krajín a vzťahuje sa na vybrané výrobky,
- Špeciálne bezcolné zaobchádzanie v rámci CARIBCAN pre karibských členov Britského Spoločenstva.

Za colné operácie je zodpovedná Canada Border Services Agency. Kanada pri dovoze tovarov z krajín WTO aplikuje doložku najvyšších výhod. Netarifné prekážky sú uplatňované pri dovoze niektorých poľnohospodárskych výrobkov, hlavne mliečnych výrobkov a hydiny. Kontrole dovozu okrem poľnohospodárskych výrobkov podliehajú zbrane, textil a odevy, oceľ.

Štátne dovozné obchodné spoločnosti

V Kanade sa dovoz destilátov, piva a vína uskutočňuje v zmysle Zákona o dovoze destilátov a každá provincia a dve teritória majú zriadené monopoly na dovážanie všetkých alkoholických nápojov do svojich teritórií, či už zo zahraničia alebo z iných provincií. Pre potenciálnych vývozcov vína a ostatných alkoholických nápojov zo SR sú najdôležitejšie monopolné organizácie v Ontariu **Liquor Control Board of Ontario** ([LCBO](#)), a v Quebecu **Société des Alcools du Québec** ([SAQ](#)).

Podmienky dovozu tovarov zo SR

Cenným zdrojom informácií pre slovenských exportérov, ktorí majú záujem o umiestnenie svojej produkcie na kanadskom trhu, je **databáza EÚ pre prístup na trhy tretích krajín, označovaná ako MADB (Market Access Database)**, ktorá podrobne informuje o všetkých podmienkach, colných sadzbách a ďalších požiadavkách pre vstup tovarov z krajín EÚ (a teda aj zo SR) na tretie trhy, medzi nimi aj do Kanady. Kanada neuplatňuje vo vzťahu k SR žiadne špecifické bilaterálne tarifné alebo netarifné ochranné nástroje obchodnej politiky nad rámec pravidiel, platných vo vzťahu ku všetkým krajinám EÚ.

Ďalším vhodným zdrojom aktuálnych informácií o podmienkach vývozu do Kanady je **databáza TARIC**.

Vývozný režim

Kanada neuplatňuje vývozné clá. Niektoré kategórie tovarov, technológií smerujúcich z Kanady do vybraných krajín vyžadujú, aby exportér vopred dostal federálne exportné povolenie (licenciu) z Ministerstva zahraničných vecí, obchodu a rozvoja (DFATD). Dôležitým zdrojom informácií pre exportérov je „[Sprievodca systémom kontroly kanadského exportu](#)“ - Guide to Canada's Export Controls, ktorý obsahuje kompletný zoznam tovarov podliehajúcich licenčnému konaniu pri vývoze. Tovary v nich uvedené vyžadujú exportné povolenie do všetkých krajín, okrem USA, spolu s detailnými popismi všetkých požadovaných postupov a procedúr.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

Kanada je členskou krajinou všetkých elitných ekonomických klubov (OECD, WTO, G7, G20), deklaruje vysokú otvorenosť svojej ekonomiky a jej orientáciu na vývoz. Exportná výkonnosť a dovozná náročnosť jej hospodárstva je však v porovnaní so SR nižšia a pohybuje

sa na úrovni 30 %. Vývoz aj dovoz tovarov majú dlhodobu mierne stúpajúci trend s výnimkou roku 2009, odkedy však možno pozorovať prechod z aktívneho salda obchodnej bilancie (dovtedy na úrovni dosahujúcej 50 mld. CAD) na saldo pasívne. Kanadský vývoz v roku 2018 (vykazovaný na základe colných štatistík, ktoré sa mierne líšia od údajov evidovaných na základe platobnej bilancie) dosiahol 584,15 mld. CAD a v porovnaní s predchádzajúcim rokom stúpol o necelých 7%. Dovoz v roku 2018 predstavoval 595,91 mld. CAD a v porovnaní s predchádzajúcim rokom stúpol o 6,15 %. Saldo obchodnej bilancie sa po minulom roku mierne kleslo na úroveň -11,76 mld. CAD.

Základná charakteristika zahraničného obchodu Kanady za obdobie 2014 – 2018 je uvedená v nasledujúcom prehľade:

Celkový zahraničný obchod Kanady

	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/17
Vývoz	526 762	524 051	516 772	546 241	584 152	106,94
Dovoz	512 200	536 152	533 251	561 411	595 910	106,15
Obrat	1 038 962	1 060 203	1 050 023	1 107 652	1 180 062	106,54
Saldo	14 562	-12 101	-16 479	-15 170	-11 758	77,51

Zdroj: [Ministerstvo priemyslu Kanady](#) (platí pre všetky štatistiky zahraničného obchodu uvedené v tejto informácii)
Údaje v mil. CAD (vykazované na základe colných štatistík)

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

Vývoz

Hlavnou tovarovou skupinou kanadského vývozu v štruktúre podľa HS2 sú nerastné palivá, (128,62 mld. CAD v r. 2018 alebo 22,02 % celkového vývozu pri medziročnom náraste o 17,18 %). Dôležité sú aj motorové vozidlá (13,42 % vývozu v r. 2018; medziročný pokles o 3,10 %), jadrové reaktory a kotly (7,65 %; za rok 2018 zaznamenalo nárast o 6,80 %,), drahé kovy a drahokamy (23,72 mld. CAD , za rok 2018 zaznamenali pokles o 3,18 %, podiel na celkovom exporte 4,06 %). Hlavné trendy vývozu hlavných komodít podľa HS2, zaznamenané, sú uvedené v nasledujúcom prehľade.

Zahraničný obchod Kanady – vývoz HS2

	2015	2016	2017	2018	Index 2018/17	Podiel 2018
Vývoz celkom	524 051	516 772	546 241	584 152	106,94	100
Z toho:						
27 nerastné palivá, min. oleje, živičné látky a vosky	99 157	82 532	109 766	128 622	117,18	22,02
87 vozidlá iné ako koľajové, ich časti a príslušenstvo	77 055	85 139	80 900	78 391	96,90	13,42
84 jadrové reaktory, kotly, prístroje, časti	39 772	39 595	41 869	44 716	106,80	7,65
71 perly, drahokamy, drahé kovy, bižutérie, mince	24 473	25 092	24 494	23 715	96,82	4,06
44 drevo a drevené výrobky, drevené uhlie	14 930	17 457	18 276	18 506	101,26	3,17
39 plasty a výrobky z nich	15 946	16 059	16 317	17 642	108,12	3,02
85 elektrické stroje, prístroje a zariadenia	16 881	16 733	16 754	17 367	103,66	2,97

88 lietadlá, kozmické lode a ich časti a súčasti	15 783	13 599	12 891	13 804	107,08	2,36
76 hliník a výrobky z hliníka	10 504	10 706	12 736	12 968	101,82	2,22
48 papier, kartón a lepenka a výrobky z nich	9 865	9 473	9 338	10 360	110,95	1,77

Údaje v mil. CAD

Dovoz

Hlavnou tovarovou skupinou kanadského dovozu podľa HS2 sú vozidlá (položka 87 HS2), ktorých dovoz v roku 2018 dosiahol 97,72 mld. CAD pri medzročnom náraste o 1,44 %. Na celkovom dovoze sa podieľali 17,41 %. Nasledujú jadrové reaktory, kotly, (položka 84 HS2, 89,34 mld. CAD, 15,91 % celkového dovozu v r. 2018, nárast o 8,51 %), elektrické stroje, zariadenia (pol. 85 HS2, 58,18 mld. CAD, podiel na dovoze 10,36 %)

Zahraničný obchod Kanady – dovoz HS2

	2015	2016	2017	2018	Index 2018/17	Podiel 2018
Dovoz celkom	536 152	533 251	561 411	595 910	106,15	100
Z toho:						
87 vozidlá iné ako koľajové, ich časti a príslušenstvo	85 372	89 279	96 336	97 722	101,44	17,41
84 jadrové reaktory, kotly, prístroje, časti	81 134	81 852	82 332	89 337	108,51	15,91
85 elektrické stroje, prístroje a zariadenia	52 793	52 506	55 573	58 176	104,68	10,36
27 nerastné palivá, minerálne látky	37 838	33 465	38 620	47 677	123,45	8,49
39 plasty a výrobky z nich	19 079	19 509	20 804	22 029	105,89	3,92
90 prístroje optické, fotografické, meracie, lekárske	15 667	15 831	15 964	16 318	102,22	2,91
30 farmaceutické výrobky	14 557	15 073	15 208	16 211	106,60	2,89
73 výrobky zo železa alebo ocele	12 492	11 184	12 716	14 005	110,14	2,49
94 nábytok, lôžkoviny, svietidlá, montované stavby	11 171	11 606	12 026	12 106	100,66	2,16
71 perly, drahokamy, drahé kovy, bižutérie, mince	13 959	13 947	12 648	11 404	90,16	2,03

Údaje v mil. CAD

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

Vývoz

Pozícia USA ako hlavného obchodného partnera Kanady je dlhodobu stabilná (v roku 2018 podiel USA na celkovom vývoze dosiahol 75,03 %, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom zaznamenal nárast o 5,78 %. Vývoz do ostatných krajín nedosahuje 5 % a hoci postupne rastie, nepredstavuje tempo, ktoré by mohlo dominanciu USA vôbec niekedy v dlhodobom časovom horizonte ohroziť. Hlavným partnerom v Ázii je Čína, ktorá je

v súčasnosti druhým najdôležitejším exportným partnerom Kanady, kam v roku 2018 smerovalo 4,73 % vývozu. Z krajín EÚ Kanada najviac exportuje do Veľkej Británie (2,80 % celkového vývozu v roku 2018 a tretie miesto medzi krajinami).

Zahraničný obchod Kanady – vývoz, krajiny

	2015	2016	2017	2018	Index 2018/17	Podiel 2018
Vývoz celkom	524 051	516 772	546 241	584 152	106,94	100
Z toho:						
• USA	402 158	394 184	414 344	438 276	105,78	75,03
• Čína	20 180	20 973	23 611	27 656	117,13	4,73
• Veľká Británie	15 953	17 098	17 694	16 335	92,32	2,80
• Japonsko	9 778	10 720	11 831	12 958	109,53	2,22
• Mexiko	6 641	7 636	7 853	8 224	104,72	1,41
• Južná Kórea	4 019	4 377	5 302	5 864	110,58	1,00
• Nemecko	3 611	4 065	4 136	4 831	116,79	0,83
• India	4 326	3 983	4 278	4 295	100,41	0,74

Údaje v mil. CAD

Dovoz

Hlavným obchodným partnerom v dovoze sú USA, ktorých pozícia (51,12 % celkového dovozu v r. 2018, čo predstavuje nárast oproti rovnakému obdobiu minulého roka o 5,67 %). Poradie ďalších krajín je nasledovné: Čína (12,68 % celkového dovozu za rok 2018, nárast o 6,54 %, Mexiko (6,18 %, nárast o 3,73 %), Japonsko (2,83 %, pokles o 3,89 % oproti rovnakému obdobiu minulého roka). Z krajín EÚ Kanada dováža najmä z Nemecka (3,20 % celkového dovozu v r. 2018), Veľkej Británie (1,54 %), Talianska (1,51 %), a Francúzska (1,21 %, za r. 2018).

Zahraničný obchod Kanady – dovoz, krajiny

	2015	2016	2017	2018	Index 2018/17	Podiel 2018
Dovoz celkom	536 152	533 251	561 411	595 910	106,15	100
Z toho:						
• USA	285 345	278 206	288 307	304 654	105,67	51,12
• Čína	65 666	64 385	70 926	75 567	106,54	12,68
• Mexiko	31 200	33 176	35 491	36 814	103,73	6,18
• Nemecko	17 356	17 223	17 932	19 059	106,29	3,20
• Japonsko	14 776	15 797	17 522	16 840	96,11	2,83
• Južná Kórea	8 241	10 602	8 599	9 452	109,92	1,59
• Veľká Británie	9 198	8 258	8 904	9 205	103,38	1,54
• Taliansko	7 364	7 539	8 151	9 000	110,43	1,51
• Francúzsko	6 772	5 932	6 192	7 185	116,04	1,21

Údaje v mil. CAD

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR za posledných päť rokov (vývoz/dovoz)

Kanada predstavuje po USA druhého najdôležitejšieho obchodného partnera SR na americkom kontinente. V celkovom hodnotení hlavných exportných teritórií SR v roku 2017 jej patrilo 33. miesto. SR si s Kanadou dlhodobo udržuje aktívne saldo obchodnej bilancie, pričom celkový obrat vzájomného obchodu sa za ostatných 5 rokov zdvojnásobil.

Slovenský vývoz (v roku 2018 25. priečka) do Kanady zaznamenal v priebehu rokov postupný rast. V roku 2014 sme zaznamenali mierny pokles vývozu o 3,1%. V roku 2018 stúpol vývoz v medziročnom porovnaní o takmer 11,4 % a dovoz o 20 %. Hlavnou tovarovou skupinou vývozu v štruktúre podľa HS2 sú motorové vozidlá, ktorých podiel tvorí 84,2%, stroje, jadrové reaktory a kotly (6,4%), a nábytok (2%).

Dovoz (v roku 2018 - 44. priečka).

V roku 2014 dovoz z Kanady poklesol o 47,7 % na 50 mil. eur. V roku 2015 dosiahol slovenský dovoz z Kanady hodnotu takmer 78,5 mil. EUR čo predstavuje nárast oproti rovnakému obdobiu minulého roka o 58,1%. V roku 2016 bol zaznamenaný nárast dovozu o 7,6 % na hodnotu 85 mil. Rok 2017 naopak zaznamenal pokles oproti predchádzajúcemu roku o 3,5 % na hodnotu 82 mil. V roku 2018 stúpol dovoz o takmer 20 % na hodnotu približne 98,5 mil. EUR. Základná charakteristika zahraničného obchodu medzi SR a Kanadou za obdobie rokov 2014-2018 je uvedená v nasledujúcom prehľade:

Zahraničný obchod SR - Kanada

	2014	2015	2016	2017	2018	Index 2018/17
Vývoz	145 988	165 523	282 980	299 308	333 312	111,36
Dovoz	50 136	78 429	84 849	82 053	98 461	120,00
Obrat	196 124	243 952	367 829	381 361	431 773	113,22
Saldo	95 852	87 094	198 131	217 255	234 851	108,10

Zdroj: ŠÚ SR/MZVEZ SR, údaje v tis. EUR

Tovarová štruktúra zahraničného obchodu SR – Kanada

Vývoz

Kľúčovou položkou slovenského vývozu v štruktúre podľa HS2 sú vozidlá (iné ako koľajové), ktorých podiel na celkovom vývoze v roku 2018 dosiahol 84,21 % pri medziročnom náraste o 27,30 %. Jadrové reaktory, kotly, stroje, prístroje a mechanické zariadenia sa na vývoze v r. 2018 podieľali 6,44 % pri medziročne medziročnom poklese o takmer 30 %. Nábytok a svietidlá tvorili 2 % podiel, čím zaznamenal medziročný pokles o takmer 20%. Hliník a výrobky sa podieľal 1,29 % na celkovom vývoze. Ostatné tovarové skupiny sa na celkovom vývoze podieľali menej ako jedným percentom.

Zahraničný obchod SR – Kanada, vývoz, HS2

	2015	2016	2017	2018	Index 2018/17	Podiel 2018
Vývoz celkom	165 523	282 980	299 308	333 312	111,36	100,00
Z toho:						
87 vozidlá iné ako koľajové, ich časti a príslušenstvo	119 032	206 289	220 499	280 698	127,30	84,21
84 jadrové reaktory, kotly, prístroje, časti	17 344	36 663	30 608	21 476	70,16	6,44

94 nábytok, lôžkoviny, svietidlá, montované stavby	5 331	5 233	8 259	6 659	80,63	2,00
76 hliník a výrobky z hliníka	1 177	1 486	3 213	4 296	133,71	1,29
85 elektrické stroje, prístroje a zariadenia	5 639	11 935	19 473	2 871	14,74	0,86
95 hračky, hry, športové potreby	1 499	1 756	1 434	2 433	169,67	0,73
40 kaučuk a výrobky z neho	2 931	4 131	2 574	2 238	86,95	0,67
30 farmaceutické výrobky	151	232	557	1 821	326,93	0,55
64 obuv, gamaše a pod. výrobky	1 324	939	1 216	1 440	118,42	0,43
73 výrobky zo železa alebo ocele	2 967	4 270	2 297	1 127	49,06	0,34

Zdroj: ŠÚ SR/MZVEZ SR, údaje v tis. EUR

Dovoz

Hlavnou položkou slovenského dovozu z Kanady v roku 2018 v štruktúre podľa HS2 boli nerastné palivá, minerálne látky, ktoré pokryli takmer 59,5 % celkového dovozu a v porovnaní s predchádzajúcim rokom nárast o viac ako 106%. Dôležitý bol aj dovoz jadrových reaktorov a kotlov (8,49%), farmaceutických výrobkov (7,02 % dovozu), a elektrických strojov, prístrojov a zariadení (3,52 % celkového dovozu).

Zahraničný obchod SR – Kanada, dovoz, HS2

	2015	2016	2017	2018	Index 2018/17	Podiel 2018
Dovoz celkom	78 429	84 849	82 053	98 461	120,00	100
Z toho:						
27 nerastné palivá, min. oleje, živичné látky a vosky	33 186	28 467	28 344	58 553	206,58	59,47
84 jadrové reaktory, kotly, prístroje, časti	2 977	14 090	13 532	8 359	61,77	8,49
30 farmaceutické výrobky	3 289	3 500	4 847	6 908	142,52	7,02
85 elektrické stroje, prístroje a zariadenia	4 618	2 905	3 046	3 461	113,62	3,52
21 rôzne potravinové prípravky	1 966	2 379	2 739	3 363	122,78	3,42
68 výrobky z kameňa, sádry, cementu, azbestu, sludy	1 306	1 555	1 089	1 848	169,70	1,88
90 prístroje optické, fotografické, meracie, lekárske	4 046	2 006	1 944	1 805	92,85	1,83
7 zelenina, jedlé mlynárske rastliny, korene a hľuzy	2 028	2 574	3 207	1 744	54,38	1,77
87 vozidlá iné ako koľajové, ich časti a príslušenstvo	1 162	2 871	6 075	1 473	24,25	1,50
23 zbytky a odpad v potrav. priemysle, priprav. krmivo	1 527	1 532	1 885	1 118	59,31	1,14

Zdroj: ŠÚ SR/MZVEZ SR, údaje v tis. EUR

Očakávaný vývoj zahraničného obchodu medzi SR a Kanadou

V nasledujúcom období možno očakávať, že po náraste slovenského vývozu do Kanady v roku 2017 dôjde v nasledujúcom období k jeho opätovnému oživeniu a rastu na úrovni 5-10 %. Celkový objem slovenského vývozu však s veľkou pravdepodobnosťou bude aj naďalej závisieť od hlavnej komodity – osobných automobilov, ktorých dominantné postavenie zatiaľ nemá šancu ohroziť žiadna z ostatných tovarových skupín, vyvázaných v súčasnosti do Kanady. Za stimulujúci faktor do budúcnosti možno označiť Komplexnú hospodársku a obchodnú dohodu CETA.

Komplexná hospodárska a obchodná dohoda (CETA), bola podpísaná predstaviteľmi Kanady a EÚ v Bruseli dňa 30.10.2016 – počas slovenského predsedníctva v Rade EÚ. Európsky parlament vyjadril súhlas s dohodou CETA dňa 15.2.2017. Na kanadskej strane bol návrh zákona o ratifikácii dohody CETA schválený parlamentom dňa 11.5.2017. Posledným legislatívnym krokom bol podpis generálneho guvernéra Kanady - Royal Assent, ktorý bol udelený dňa 16.5.2017.

Kanada a EÚ sa dohodli na začiatku uplatňovania dohody CETA od 21. septembra 2017. Od tohto dátumu nastáva tzv. predbežné uplatňovanie dohody, čím sa odbúrajú clá pri vzájomnom obchodovaní pre cca 95% tovarov. Plnohodnotné uplatňovanie dohody bude možné až po jej ratifikácii vo všetkých ČŠ EÚ. Cieľom CETA je prehĺbiť ekonomické vzťahy medzi EÚ a Kanadou zlepšením prístupu na trhy s priemyselnými produktmi, poľnohospodárskymi výrobkami a službami.

Podstatou CETA je eliminácia ciel, obe strany odstránia clá u viac ako 99% tarifných položiek, z toho 98,4% od vstupu dohody do platnosti. Clá v priemyselnom sektore budú plne liberalizované (tzv. pokrytie CETA v tomto sektore je 100%). V poľnohospodárskom sektore bude na konci prechodného obdobia liberalizovaných 93% položiek. U najcitlivejších položiek boli dohodnuté tarifné kvóty: Dôležité je, že CETA nemení legislatívu EÚ v citlivých oblastiach, ako sú napr. hormóny v mäse, GMOs a pod. V oblasti investícií CETA odstráni alebo zmierni investičné prekážky na horizontálnej úrovni i v konkrétnych sektoroch, čím sa zvýši právna istota a predvídateľnosť investičného prostredia. Očakáva sa že CETA zvýši vzájomný bilaterálny obchod s tovarom a službami o 22,9% (25,7 mld. €) a posilní hospodársky rast a zamestnanosť na oboch stranách Atlantiku. Najväčší prínos by CETA mala predstavovať pre poľnohospodársky sektor, potravinové výrobky a nápoje, chemikálie, plasty a gumárske výrobky.

CETA je šancou aj pre slovenské podnikateľské subjekty - očakáva sa zvýšenie objemu vzájomného obchodu, hlavne rast vývozu širokého spektra tovarových skupín, kde však aj vyšší dovoz môže mať svoje pozitíva obohatením slovenského trhu. Do dohody CETA sa podarilo zapracovať defenzívne požiadavky agrosektora SR, ktoré sú dôležité na ochranu slovenského trhu. Očakávané pozitíva odstraňovania colných sadzieb a netarifných prekážok obchodu sa vzhľadom na nízky podiel CA na celkovom exporte SR (cca 0,23%) prejavia hlavne nepriamo cez možnosť zvýšenia slovenských vývozov ako subdodávok do členských krajín EÚ a následne do CA. V sektore služieb sa otvára možnosť využiť skladové a prepravné kapacity slovenských firiem pri zabezpečovaní logistického servisu kanadským subjektom, ako aj možnosť vytvárania integrovaných servisných, call- a marketingových centier pre kanadské subjekty expandujúce na východné trhy (Rusko, Ukrajina). CETA tiež vytvára predpoklady pre rast priamych zahraničných investícií a znamená zjednodušenie pravidiel pre mobilitu pracovnej sily.

V spolupráci medzi SR a Kanadou sú otvorené možnosti vyšších foriem výrobnéj spolupráce v oblasti informačných a komunikačných technológií, inovácií, aplikovanej vedy a výskumu, potravinárskeho priemyslu, energetiky, obnoviteľných zdrojov energie. V súvislosti s rozvojom bytovej výstavby možno pozorovať rast dopytu po nábytku, bytovom vybavení a zariadeniach pre domácnosť.

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

Kanada patrí medzi najvyspelejšie krajiny sveta s vysokou životnou úrovňou a kvalitným vzdelávacím systémom, čomu zodpovedá aj vysoký štandard komunikácie na podnikateľskej úrovni. Slovenský exportér prichádza do náročného prostredia, ktoré netoleruje neprofesionalitu a nepripravenosť na rokovanie po každej stránke – odbornej, jazykovej, komunikačnej alebo sociálnej. Obchodné zvyklosti v Kanade sa riadia pravidlami a postupmi vyplývajúcimi z jej záväzkov ako aktívneho člena elitných medzinárodných hospodárskych a obchodných organizácií (WTO, OECD) a tiež praxou, bežnou v obchodnom styku medzi podnikateľskými subjektmi v priemyselne vyspelých krajinách.

Napriek tomu treba konštatovať, že nadväzovanie nových obchodných kontaktov s kanadskými firmami má svoje určité špecifiká. Kanada je druhým najrozľahlejším štátom sveta, s čím treba počítať už pri prvých úvahách o formách a nástrojoch prípravy a realizácie vývozného prípadu. Federatívne usporiadanie Kanady v praxi znamená, že každá provincia má svoju vlastnú vládu s rozsiahlymi právomocami a čiastočne aj vlastnou reguláciou trhu. Podnikateľské subjekty môžu byť registrované na federálnej alebo iba provinčnej úrovni. Umiestnenie produkcie do jednej z provincií pritom ešte nemusí znamenať voľnosť jej pohybu a bezproblémový predaj po celej krajine. Kanada aj napriek svojej obrovskej rozlohe predstavuje relatívne malý spotrebiteľský trh, kde na ploche takmer 10 mil. km² žije 34 mil. obyvateľov. Uvedený faktor môže zohrávať dôležitú úlohu pri úvahách slovenského exportéra o jeho vstupe na severoamerický kontinent a váhaní medzi kanadským a desaťnásobne väčším trhom v USA.

Typickou črtou Kanady je jej multikulturalizmus, veľká národnostná a etnická pestrosť obyvateľstva. Rasizmus je neznámym pojmom a akékoľvek narážky tohto druhu sa vždy stretávajú s odmietavou reakciou. Väčšinu etnických skupín predstavujú prisťahovalci, preto je spoločensky neprípustné zvyrazňovanie niektorej rasy, etnickej skupiny alebo náboženskej orientácie. Z toho dôvodu sa na trhu ani nepreferujú výrobky s náboženským podtextom. Nazývať pôvodných obyvateľov Kanady Indiánmi nie je vhodné, používa sa skôr „First nations“ alebo „Aboriginal people“.

Prístup kanadských firiem k rokovaniam je vecný a pragmatický, snažia sa vždy sústrediť priamo na podstatu konkrétneho obchodného prípadu. Na obchodné rokovanie treba prísť vždy dobre pripravený, pretože Kanadania neradi strácajú čas neúčelnou komunikáciou bez konkrétnych výsledkov. Je bežným zvykom, že hneď po zoznámení oslovia partnera krstným menom, čo však nemožno považovať za prejav záujmu o bližší osobný kontakt, pretože tu ide výhradne o prvok zjednodušujúcu komunikáciu. Oslovenie krstným menom v písomnej (elektronickej) korešpondencii možno očakávať už po výmene prvých informácií. Na druhej strane treba počítať s tým, že pri rozhodovaní budú kanadskí podnikatelia veľmi konzervatívni a dôkladne budú prehodnocovať svoje konečné stanovisko. Priemerná informovanosť o aktuálnom dianí v Európe je medzi Kanadčanmi nižšia, čo môže niekedy viesť k pocitu, že partner slovenskej firme príliš nedôveruje. Netreba tu však zabúdať na skutočnosť, že súčasné dlhové problémy krajín ako Grécko, Španielsko alebo Portugalsko, o ktorých sa v domácej tlači pomerne často píše, sú príčinou toho, že Kanadania sú opatrní pri komunikácii s každou firmou, prichádzajúcou z Európy. Neoceniteľnú úlohu tu môžu zohrať vhodné referencie na kanadské firmy, pôsobiace v SR alebo predchádzajúce skúsenosti s exportom do USA.

Pri hodnotení možností a spôsobov prieniku na kanadský trh, ktorý je s trhom v susedných USA výrazne prepojený vďaka dohode NAFTA, treba vziať do úvahy predovšetkým jeho určité špecifiká, ako napríklad:

- Koncentrácia trhu: ekonomický život Kanady je sústredený okolo niekoľkých hlavných metropolitných centier – Toronto, Montreal, Vancouver, Calgary, Winnipeg, Edmonton. Mimo uvedených mestských aglomerácií je pravdepodobnosť úspechu obchodného prípadu nižšia. Podstatná časť dovozu tovarov z krajín EÚ je realizovaná firmami, ktoré majú sídlo v dvoch ekonomicky najsilnejších provinciách Ontario (hlavne oblasť veľkého Toronta) a Quebec.
- Výrazná orientácia na obchod s USA, celkovo nízky podiel krajín EÚ na obchodnej výmene: viac ako 75 % kanadského vývozu a 54 % dovozu je realizovaných s USA. Podiel krajín EÚ na celkovom vývoze Kanady dosahuje 7 %, na dovoze 11 %, čo je veľmi málo.
- Dlhodobá nízka diverzifikácia slovenského vývozu do Kanady a dlhšia návratnosť vstupnej investície do rozpracovania obchodného prípadu: Vývoz osobných automobilov dosahuje 74 % celkového vývozu, pričom podiel ostatných tovarových skupín neprevyšuje niekoľko percent, v hodnotovom vyjadrení ide rádovo „iba“ o milióny eur. Návratnosť vstupnej investície za vynaložené výdavky počas akvizičnej činnosti, prieskume trhu a uvedení výrobku na trh sa pritom predlžuje úmerne v závislosti od celkového objemu predaja. Bolo by optimistické očakávať, že predaj novej komodity zo SR, ktorá sa do Kanady doposiaľ vyvážala v malých objemoch, dosiahne v krátkom čase hodnotu desiatok alebo stoviek miliónov eur.
- Vysoká náročnosť trhu, silná konkurencia: prakticky vo všetkých sektoroch treba počítať so silnou konkurenciou, či už domácou alebo zahraničnou. Základom je preto presvedčiť partnerov o výhodách vlastnej ponuky v porovnaní s konkurenciou. Rozhodujúcim parametrom rozhodovania je optimálny pomer medzi kvalitou a cenou.
- Kozmopolitný a multikultúrny charakter kanadskej spoločnosti: zodpovedá tomu aj spotrebiteľské správanie, ktoré sa neobmedzuje iba na určité druhy alebo vlastnosti tovarov. Pre slovenského exportéra je zaujímavá početná skupina imigrantov z Poľska, Ukrajiny, Česka, Maďarska, Bulharska a samozrejme aj zo Slovenska.
- Geografické podmienky, náročnosť počasia: Kanada má drsné podnebie s veľkými teplotnými rozdielmi v zime a lete. Z východu na západ krajiny sa možno prepraviť iba letecky, nakoľko ide o vzdialenosť nad 4 tisíc kilometrov. Rokovať v priebehu jedného týždňa v Toronte a napríklad vo Vancouveri alebo Calgary je veľmi náročné časovo aj finančne (ceny vnútroštátnych leteniek sa pohybujú na úrovni 700-800 CAD).
- Lacné dovozy z tretích krajín: dodávatelia tovarov z juhovýchodnej Ázie a Latinskej Ameriky (predovšetkým Čína, India, Mexiko, Brazília) svojou cenovou politikou deformujú trh. Existuje tu tiež riziko, že cena slovenského výrobku bude porovnávaná s cenou podobného „ázijského“ tovaru, hoci nižšej kvality.

Obchod s niektorými potravinárskymi výrobkami (mliečne produkty, hydina, vajcia) je riadený špecifickým systémom dodávateľských vzťahov, tzv. „supply management system“, ktorý chráni domácich producentov pred zahraničnou konkurenciou a umožňuje aplikovať vysoké dovozné clá, napr. až do 295,5 % na mlieko, 238 % na vajcia, 245,5 % na syry, 249 % na kuracie mäso. Vďaka týmto ochranným opatreniam sa v krajine darí držať vysoké ceny týchto výrobkov, ktoré sú v porovnaní s bežnými svetovými cenami dvakrát vyššie.

Balenie a doprava

Vzhľadom na veľkú vzdialenosť Kanady od SR je vhodné zasielať tovary v kontajneroch. Všetky kontajnery sú pri vstupe do Kanady podrobené röntgenovej kontrole. Zvláštne predpisy platia pre potraviny a iné citlivé tovary.

Označovanie tovaru

Podľa ústavy majú federálne inštitúcie Kanady dva oficiálne jazyky, anglický a francúzsky. Jedinou provinciou, ktorá je tiež oficiálne dvojjazyčná, je New Brunswick. Oficiálnym jazykom provincie Quebec je francúzština. Pri označovaní produktov treba preto počítať s požiadavkou na ich dvojjazyčné označenie. Oficiálne platí metrický systém, v bežnom živote sa však stále používajú niektoré britské miery (napr. libry, galóny). Elektrická sieť má napätie 110 V/60 Hz.

b) Vyhodnotenie odbytových možností SR

Predpoklady exportu Kanady sú široké. Ich základom je podstatné rozšírenie komoditného spektra a zníženie súčasnej výraznej závislosti od jednej tovarovej skupiny, osobných automobilov, ktorých vývoz rozhodujúcou mierou ovplyvňuje konečnú bilanciu. Šancu uplatniť sa na kanadskom trhu popri tradičných komoditách ako je nábytok alebo obuv majú aj ďalšie tovarové skupiny, ktoré boli doposiaľ exportované iba v menších objemoch alebo ich vývoz medzi jednotlivými rokmi bol dosť nevyvážený. Ide predovšetkým o nasledujúce komodity:

- stroje a zariadenia používané v rôznych priemyselných odvetviach, motory a mechanické zariadenia;
- elektrické stroje a zariadenia, elektrické rozvádzače, meracie a regulačné prístroje;
- obuv;
- športové potreby, detské kočíky, hračky hry;
- výrobky a konštrukcie zo železa, ocele, hliníka;
- výrobky z plastických hmôt, kaučuku, gummy;
- zariadenia na ohrievanie a chladenie, čerpadlá;
- stroje a zariadenia pre poľnohospodárstvo;
- diely a príslušenstvo motorových vozidiel, ložiská;
- cukrovinky.

c) Marketingová stratégia pri vývoze do teritória

Kanada je federálny štát, kde jednotlivé provincie a teritória majú veľkú samostatnosť v daňovej a podnikateľskej oblasti, preto tu prakticky nemožno hovoriť o jednotnom modelovom systéme marketingovej stratégie pre celú krajinu, ktorej by sa mal slovenský vývozca striktnie držať. Pre každý výrobok alebo tovarovú skupinu musí byť prispôbená a vypracovaná individuálna stratégia prieniku na trh, spoločným menovateľom je nevyhnutnosť získať čo najviac aktuálnych informácií o tom, či sa daný výrobok už vyrába v Kanade (pre domáci trh alebo na vývoz – do akých teritórií), aké má parametre, objemy predaja na domácom trhu (podiel rovnakých výrobkov z dovozu), aké sú podmienky pre uvedenie daného výrobku na trh (certifikácie, osvedčenia, skúšky – pozor na ich platnosť na celom území Kanady), spôsoby a formy distribúcie a servisných služieb, aká je obchodná a cenová politika konkurencie.

V prvej fáze treba prirodzene počítať s vyššími vstupnými nákladmi na zabezpečenie akvizičnej činnosti a veľmi dobre si treba zväziť výber obchodných partnerov, s ktorými sa začne rokovať. Vzhľadom na značnú geografickú vzdialenosť od SR a časový posun, ktorý je niekoľkohodinový aj v rámci Kanady (medzi Ottawou/Torontom/Montrealom a Vancouverom predstavuje 3 hodiny), musí byť každá pracovná cesta vopred dôkladne naplánovaná s alternatívnymi riešeniami v prípade zrušenia dohodnutých stretnutí na poslednú chvíľu. Treba mať pritom na vedomí, že s Kanadou sa nedá obchodovať na diaľku, partnerov a trh treba poznať osobne, čo prirodzene so sebou prináša vyššie náklady. Pri výbere vhodných partnerov možno využiť pomoc zastupiteľského úradu SR v Ottawe, prípadne sa obrátiť na honorárne konzuláty SR v Toronte, Montreale, Calgary alebo Vancouveri.

Úspešnosť presadenia sa na kanadskom trhu závisí od druhu a parametrov výrobku, ako aj od očakávaných objemov predaja. V závislosti od toho možno potom pristúpiť k výberu vhodných dovozných partnerov a distribučných kanálov. Ak je výrobok určený pre konečného spotrebiteľa, najvhodnejšie je kontaktovať niektorú veľkoobchodnú firmu alebo priamo sieť hyper/supermarketov alebo maloobchodov, ktorých je v Kanade viacero. Medzi najznámejšie patria Loblaws, Sobeys, Metro, Wal Mart, Costco, Target (nová sieť predajní od r. 2013), Canadian Tire, Rona. V prípade, že ide o technologicky náročnejšie komodity vyžadujúce záručný a pozáručný servis, vrátane skladov na náhradné diely, je výhodnejšie

kontaktovať partnera s dobrým technickým a logistickým zázemím, ktorý disponuje vlastnou servisnou sieťou, špecialistami a skladovými priestormi, najlepšie po celom území Kanady.

Informácie o dovozných firmách a potenciálnych partneroch možno získať z rôznych firemných a podnikateľských/komorových databáz (niektoré sú uvedené na konci tejto kapitoly) alebo prostredníctvom **Trade Facilitation Office Canada (TFOC)** alebo **Canadian Importers and Exporters Association (CIEA)**. Ďalšou možnosťou je využitie poradenskej pomoci Veľvyslanectva SR v Ottawe alebo tiež služieb slovenských exportných spoločností, ktoré majú už vybudované obchodné kontakty na trhu Severnej Ameriky. Najviac distribútorov slovenských tovarov sídli v provinciách Ontario a Québec, hlavne v Toronte a Montreale.

Potenciálny partner slovenskej firmy by mal mať vybudované distribučné kanály minimálne v dvoch provinciách Kanady. Domáce firmy spravidla hneď na začiatku obchodného vzťahu žiadajú udeliť výhradné zastúpenie, často pre celú Severnú Ameriku (argumentujú dohodou o voľnom obchode NAFTA s USA). V tomto prípade najvhodnejším riešením je zahrnúť do zmluvy požiadavku na minimálne ročné odbery. V prípade väčšiny tovarových skupín preverenie situácie na trhu v provinciách Ontario a Québec poskytne dostatočný prehľad o možných predajoch po celej Kanade. Samozrejmom súčasťou marketingovej stratégie musí byť pravidelné udržiavanie osobného styku s kanadským trhom (účasť na špecializovaných výstavách v jednotlivých ekonomických centrách Kanady, organizovanie propagačných a prezentačných aktivít). Netreba pritom podceňovať ani silu reklamy, pretože kanadský spotrebiteľ je ňou silne ovplyvňovaný na každom kroku. Reklama však môže byť finančne pomerne náročnou záležitosťou, v prípade spotrebných tovarov alebo potravinárskych výrobkov sa bez nej možno zaobísť iba ťažko. Ďalšou dôležitou témou je záručný a pozáručný servis, ktorý musí byť kvalitný a spoľahlivý po každej stránke. Slovenský exportér, pokiaľ do Kanady vyváža technicky náročnejší výrobok, vyžadujúci viacročnú technickú podporu, si môže založiť filiálku (branch office), dcérsku spoločnosť (corporate subsidiary) alebo výrobnú pobočku (branch plant).

Obchodné rokovania o cene tovarov by mali byť reálne, nie je vhodné prísť na prvé stretnutie s vysoko nadsadenou ponukou, ktorá sa nakoniec zníži o desiatky percent. Vzhľadom na súčasné cenové relácie v Kanade (ceny sú vo všeobecnosti vyššie až o 20 % ako v USA) možno očakávať, že cena slovenského výrobku bude pre kanadských partnerov pomerne atraktívna. Zároveň však treba vziať do úvahy skutočnosť, že Kanada má možnosť výberu a porovnávanía s inými ponukami, najmä z Číny a juhovýchodnej Ázie, s ktorými sa cenovo bojuje veľmi ťažko vďaka nízkym výrobným nákladom v týchto krajinách. Aby sa slovenský výrobok dokázal presadiť na kanadskom trhu, musí exportér presvedčivo zdôvodniť jeho výhody v porovnaní s konkurenciou. Je dôležité, aby nový výrobok poskytol kanadskému partnerovi a jeho zákazníkom viac, ako cenovo porovnateľný konkurenčný výrobok. Kvalita je pritom samozrejmosťou, rovnako ako rýchla a kvalifikovaná reakcia na dopyt.

Platobné podmienky využívané v obchodnom styku sú štandardné ako v Európe (L/C a pod.), stále sú však bežné platby šekom. Kanadský bankový systém je považovaný za najzdravší na svete, jeho inštitúcie sú však veľmi opatrné pri komunikácii s klientmi a ich požiadavky na klienta z EÚ dokážu niekedy skutočne prekvapiť. Klienti, ktorí nemajú v Kanade, prípadne USA žiadnu kreditnú minulosť, získavajú platobné karty pomerne ťažko a za nevýhodnejších podmienok, ako je v súčasnosti bežné v európskom priestore. Platobné podmienky a spôsob riešenia sporov musia byť vždy jasne definované v zmluve medzi obchodnými partnermi. Vzhľadom na značnú geografickú vzdialenosť sa prípadné súdne spory na území Kanady riešia pomerne ťažko a takmer výlučne prostredníctvom splnomocnených právnych zástupcov, ktorých služby sú pomerne drahé.

Dopyt a ponuka práce je zobrazená na informačnom portáli **Enterprise Canada Network (ECN)**

d) Praktické informácie pre exportéra a importéra

Vízové formality, režim vstupu a pobytu

Vízová povinnosť (turistické víza) pre občanov Slovenskej republiky cestujúcich do Kanady bola v marci 2008 zrušená (na dobu pobytu do 6 mesiacov). Podrobné informácie o podmienkach vstupu slovenských občanov do Kanady sú zverejnené a pravidelne aktualizované na [webovej stránke](#) Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Ottawe v časti „[Konzulárne a informácie](#)“.

Základné požiadavky na vstup do Kanady

- slovenský cestovný doklad s dobou platnosti dlhšou ako 6 mesiacov od vstupu do krajiny s čítacou zónou na dátovej strane pasu a najmenej s jednou prázdnu (nepopísanou) stranou,
- spätočná letenka,
- zdravotné turistické poistenie,
- doklad o dostatku finančných prostriedkov na pobyt (cca 120,- CAD/deň). Môže to byť hotovosť, cestovné šeky alebo aktuálny bankový výpis z kreditnej karty, ktorá bude v Kanade používaná,
- **pri služobných cestách treba predložiť pozvanie od kanadského partnera,**
- cestujúci tiež nesmie trpieť nákazlivou chorobou.

Doprava a odporúčané dopravné spojenia

Autobusová doprava: [Greyhound Canada](#)

Vlaková doprava: [VIA Rail Canada](#)

Letecká doprava: odlety z Viedne cez Frankfurt alebo Londýn do Montrealu, Toronta a ďalších miest Kanady.

Ubytovanie

Kanada má rozsiahlu sieť hotelov, medzi najznámejšie a najnavštevovanejšie patria: [Best Western](#), [Comfort Inn](#), [Comfort Suites](#), [Quality](#), [Sleep Inn](#), [EconoLodge](#), Crowne Plaza (zahŕňajú [Holiday Inn](#) a [Holiday Inn Express](#)), [Days Inn](#), [Delta](#), [Hilton](#), [Marriott](#), [Radisson](#), [Sheraton](#) a [Travelodge](#).

Zdravotné zabezpečenie

Kanada poskytuje svojim občanom bezplatnú zdravotnú starostlivosť, ktorá však nezahŕňa náklady na nákup liekov, služby zubných a očných lekárov. Zdravotníctvo je financované z verejných zdrojov, pričom každá provincia má vlastný poisťovací plán.

Upozornenie

Pred cestou do Kanady treba uzatvoriť cestovné poistenie.

Sviatky a voľné dni:

Nový rok (New Year's Day)	1. január
Sviatok kráľovnej Viktórie (Victoria Day)	prvý pondelok pred 25. májom
Deň vzniku Kanady (Canada Day)	1. júl
Sviatok práce (Labour Day)	1. pondelok v septembri
Deň vďakyvdania (Thanksgiving Day)	2. pondelok v októbri
Deň prímeria/pamiatka padlých (Remembrance Day)	11. november
1. sviatok vianočný (Christmas Day)	25. december
2. sviatok vianočný (Boxing Day)	26. december

Užitočné telefónne čísla:

Polícia, požiarnici, pohotovosť 911
Informácie o [telefónnych číslach](#) 411

Časový rozdiel

Územie Kanady sa nachádza v šiestich časových pásmach. Na väčšine územia provincií Ontario a Québec je časový posun oproti Slovensku 6 hodín. Pre provincie Saskatchewan a Manitoba je to 7 hodín, v Alberte 8 hodín a v Britskej Kolumbii 9 hodín. Na východnom pobreží majú provincie Ostrov Princa Edwarda, Nova Scotia a New Brunswick posun oproti Slovensku 5 hodín, zaujímavosťou je provincia Newfoundland, kde je posun 4,5 hodín.

Letný čas sa začína v Kanade o 2. hodine ráno miestneho času vždy v druhú marcovú nedeľu kalendárneho roka a končí o 2. hodine prvú novembrovú nedeľu (výnimkou je provincia Newfoundland a Labrador, kde sa čas mení o 12.01 ráno miestneho času).

Prílohy

Ministerstvá

Prime Minister of Canada	http://pm.gc.ca/eng
Department of Foreign Affairs, Trade and Development, DFATD	www.international.gc.ca/
The Canadian Trade Commissioner Service	www.tradecommissioner.gc.ca/
Office of the Chief Economist, DFATD	www.international.gc.ca/economist-economiste/index.aspx
Export and Import Controls Bureau	www.international.gc.ca/controls-controles/index.aspx
Department of Finance Canada	www.fin.gc.ca/fin-eng.asp
GEDS (Government Electronic Directory Services)	http://sage-geds.tpsgc-pwgsc.gc.ca/en/GEDS?pgid=012
Industry Canada	www.ic.gc.ca
Office of Consumer Affairs / Industry Canada	www.ic.gc.ca/eic/site/oca-bc.nsf/eng/h_ca00000.html
Ontario Ministry of Consumer Services	https://www.sse.gov.on.ca/mcs/en/pages/default.aspx
Natural Resources Canada	www.nrcan.gc.ca/home
Agriculture and Agrifood Canada	http://www.agr.gc.ca/index_e.php
Health Canada	http://www.hc-sc.gc.ca/index-eng.php
Environment Canada	http://www.ec.gc.ca/default.asp?lang=En
Science and Technology	http://science.gc.ca/
Public Works and Government Services Canada	http://www.bdc.ca/EN/Pages/home.aspx
Office of Protocol	http://www.international.gc.ca/protocol-protocole/index.aspx
Concierge Service	http://concierge.portal.gc.ca/
Justice Law	http://laws.justice.gc.ca/eng/regulations/?src=mm2
Guide for foreign representatives in Canada	http://www.embassyservices.org/

Podnikateľské inštitúcie, agentúry, rady, komisie

Buy and Sell	https://buyandsell.gc.ca/
Canadian Association of Importers and Exporters	www.iecanada.com
Canada Border Services Agency	www.cbsa-asfc.gc.ca/menu-eng.html
Canada Business Network	http://www.canadabusiness.ca/eng/
Canada Business Ontario	http://www.cbo-eco.ca/en/
Canada Revenue Agency	www.cra-arc.gc.ca
Canadian Commercial Corporation	http://www.ccc.ca/en
Canadian Exports	http://www.canadianexports.org/
Canadian Federation of Independent Business	www.cfib.ca
Canadian Food Inspection Agency	www.inspection.gc.ca
Canadian Intellectual Property Office	http://www.cipo.ic.gc.ca/eic/site/cipointernet-internetopic.nsf/eng/Home?OpenDocument
Canadian International Trade Tribunal	http://www.citt.gc.ca/index_e.asp
Canadian Machine Tool Distributors' Association	www.cmtda.com
Canadian Manufacturers & Exporters	www.cme-mec.ca
Canadian Space Agency	http://www.asc-csa.gc.ca/eng/default.asp
Canadian Standards Association CSA Group	www.csa.ca http://www.csagroup.org/ca/en/home
Canadian Tourism Commission	http://en-corporate.canada.travel/
Competition Bureau	http://www.competitionbureau.gc.ca/eic/site/cb-bc.nsf/
Enterprise Canada Network	http://www.enterprisecanadanetwork.ca/english/
EU-Canada Partnership	http://eu-canada.com/
Information Technology Association of Canada	http://www.itac.ca/
International Development Research Centre, IDRC	http://www.idrc.ca/EN/Pages/default.aspx
National Energy Board	http://www.neb-one.gc.ca/clf-nsi/rcmmn/hm-eng.html
National Research Council Canada	http://www.nrc-cnrc.gc.ca/eng/
Retail Council Canada	http://www.retailcouncil.org/
Start-up Canada	http://www.startupcan.ca/
Statistics Canada	http://www.statcan.gc.ca/start-debut-eng.html
Trade Facilitation Office Canada	www.tfoc.ca
Job Bank	http://www.jobbank.gc.ca/home-eng.do?lang=eng
Atlas of Canada	http://atlas.nrcan.gc.ca/site/english/

Obchodné komory

The Canadian Chamber of Commerce	www.chamber.ca
Toronto Region Board of Trade	www.bot.com
Board of Trade of Metropolitan Montreal	http://www.ccmm.qc.ca/
Ottawa Chamber of Commerce	http://www.ottawachamber.ca/
Alberta Chambers of Commerce	http://www.abchamber.ca/

Banky

Bank of Canada	http://www.bankofcanada.ca/
Export Development Canada	www.edc.ca
Business Development Bank of Canada	http://www.bdc.ca/EN/Pages/home.aspx
National Capital Commission	http://www.canadacapital.gc.ca/
Office of the Superintendent of Financial Institutions Canada	http://www.osfi-bsif.gc.ca/osfi/index_e.aspx?ArticleID=18

Výstavy

Kanada	http://10times.com/canada/tradeshows
Toronto	http://10times.com/toronto-ca/tradeshows http://www.directenergycentre.com/ http://www.mtccc.com/attendees/events.aspx http://www.explace.on.ca/events.php
Montreal	http://10times.com/montreal-ca/tradeshows
Ottawa	http://10times.com/ottawa-ca/tradeshows http://eycentre.ca/ http://ottawaconventioncentre.com/
Calgary	http://10times.com/calgary-ca/tradeshows
Vancouver	http://10times.com/vancouver-ca/tradeshows
Winnipeg	http://10times.com/winnipeg-ca/tradeshows

Informácie o ekonomicky najdôležitejších provinciách Kanady

Ontario	http://www.ontario.ca/business-and-economy/business-and-economy http://www.cbo-eco.ca/en/
Quebec	http://www.gouv.qc.ca/portail/quebec/pgs/commun/?lang=en
Alberta	http://www.gov.ab.ca/
Britská Kolumbia	http://www2.gov.bc.ca/

Zastúpenie SR a EÚ

Facebook ZÚ Ottawa	https://www.facebook.com/slovakembassyottawa
Stránka ZÚ	https://www.mzv.sk/web/ottawa
Delegácia EÚ v Kanade	https://eeas.europa.eu/delegations/canada_en

Užitočné odkazy

Akčný plán prístupu Kanady na globálne trhy	http://international.gc.ca/global-markets-marches-mondiaux/index.aspx?lang=eng
Aktivity v medzinárodných organizáciách	http://www.international.gc.ca/cip-pic/organisations.aspx?view=d
Aktuálne pravidlá kontroly dovozu	http://www.international.gc.ca/controls-controles/about-a_propos/impor/importing-importation.aspx?view=d http://www.international.gc.ca/controls-controles/about-a_propos/impor/canada.aspx?lang=eng
Automatizovaný dovozný referenčný systém Kanadskej agentúry pre kontrolu potravín (AIRS)	http://www.inspection.gc.ca/plants/imports/airs/eng/1300127512994/1300127627409#
BravoSolution (elektronický systém verejných súťaží v Ontariu)	https://ontariotenders.bravosolution.com/esop/nac-host/public/home.html
Business Start-up Guide Ontario	http://www.cbo-eco.ca/en/index.cfm/starting/getting-started/business-start-up-guide/
Canada Business Network Selling to the Federal Government portál	http://www.canadabusiness.ca/eng/page/2780/
Canada Revenue Agency	http://www.cra-arc.gc.ca/tx/bsnss/menu-eng.html
CanadExport	http://www.international.gc.ca/canadexport/index.aspx?view=d
Canadian Food Inspection Agency	http://www.inspection.gc.ca
Canadian Trade Commissioner Service	www.infoexport.gc.ca http://www.tradecommissioner.gc.ca/eng/funding/home.jsp
CBA (Kanadská asociácia bánk)	www.cba.ca
Customs Self-Assessment	http://www.cbsa-asfc.gc.ca/prog/csa-pad/car-trans-eng.html
Databáza aktuálnych informácií o vývoji kanadskej ekonomiky	http://www.statcan.gc.ca/start-debut-eng.html
Databáza kanadských dovozcov	http://www.ic.gc.ca/eic/site/cid-dic.nsf/eng/home
Databáza kanadských ochranných známk	http://www.ic.gc.ca/app/opic-cipo/trdmrks/srch/tmSrch.do?lang=eng
Databázy firiem/zdroje informácií	http://www.ic.gc.ca/app/ccc/sld/cmpny.do?lang=eng&profileId=21&tag=221001 http://www.sourceontario.medi.gov.on.ca http://www.canadianexports.org/ http://www.contactcanada.com/guides/energy/ http://www.profilecanada.com/browse_by_category.cfm http://rcc.officialbuyersguide.net/
Dodávateľská príručka (dodávky pre verejný sektor)	https://buyandsell.gc.ca/policy-and-guidelines/supply-manual
Elektronické databázy daňovej a colnej únie EÚ	http://ec.europa.eu/taxation_customs/common/databases/index_en.htm
Energy Policy Institute of Canada	http://www.canadasenergy.ca/
Federálna databáza podnikateľských subjektov	https://www.ic.gc.ca/app/scr/cc/CorporationsCanada/fdriCpSrch.html?locale=en_CA
Federálna stratégia rozvoja cestovného ruchu Kanady	http://www.ic.gc.ca/eic/site/034.nsf/eng/h_00002.html

Federálny register firiem	https://www.ic.gc.ca/app/scr/cc/CorporationsCanada/fdrlCpSrCh.html?locale=en_CA
Finančné služby	http://www.international.gc.ca/investors-investisseurs/assets/pdfs/download/canada-financial_services-2014.pdf
Firemné registre jednotlivých provincií Kanady	http://www.ic.gc.ca/eic/site/cd-dgc.nsf/eng/cs01134.html
Hospodársky akčný plán Kanady / rozpočet 2019:	https://www.budget.gc.ca/2019/home-accueil-en.html
Imigrácia do Kanady (Program Federal Skilled Workers)	http://www.cic.gc.ca/english/immigrate/skilled/index.asp?_ga=1.163390652.1222080300.1397665955
Industrial and Regional Benefits Policy	http://www.ic.gc.ca/eic/site/042.nsf/eng/home
Informácie o automobilovom priemysle	http://www.aiacanada.com/ http://www.apma.ca/ http://www.international.gc.ca/investors-investisseurs/assets/pdfs/download/Automotive.pdf
Informácie o daniach GST/HST	http://www.cra-arc.gc.ca/tx/bsnss/tpcs/gst-tps/menu-eng.html
Informácie o dohode CETA (SR a EÚ)	https://www.mhsr.sk/obchod/obchodne-vztahy-s-tretimi-krajinami/dohody-eu-s-tretimi-krajinami/komplexna-hospodarska-a-obchodna-dohoda-medzi-eu-a-kanadou-ceta http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ceta/ http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ceta/
Informácie o informačných a komunikačných technológiách	http://www.itac.ca/
Informácie o maloobchode	http://www.ic.gc.ca/eic/site/ccr-rec.nsf/eng/00041.html
Informácie o možnostiach dodávok tovarov a služieb pre verejný sektor	https://buyandsell.gc.ca/
Informácie o obrannom priemysle	http://www.canadiancapabilities.ca/
Informácie o oceliarskom priemysle	http://canadiansteel.ca/
Informácie o podnikaní v Alberte	http://sbinfocanada.about.com/cs/startup/a/regalberta.htm http://www.servicealberta.ca/bizpal.cfm
Informácie o podnikaní v Britskej Kolumbii	http://sbinfocanada.about.com/cs/startup/a/bizregbc.htm http://www.bcbizpal.ca/?b=59
Informácie o podnikaní v Ontariu	http://sbinfocanada.about.com/cs/startup/a/regontario.htm http://www.ontario.ca/en/services_for_business/STEL02_119177.html
Informácie o podnikaní v Quebecu	http://sbinfocanada.about.com/od/bizregistration/a/regquebec.htm http://www2.gouv.qc.ca/entreprises/portail/quebec/recherche?lang=fr&x=permis
Informácie o priemyselnej výrobe	http://www.ic.gc.ca/eic/site/ccr-rec.nsf/eng/00039.html
Informácie o stavebníctve	http://www.ic.gc.ca/eic/site/ccr-rec.nsf/eng/00038.html
Informácie o veľkoobchode	http://www.ic.gc.ca/eic/site/ccr-rec.nsf/eng/00040.html

Informácie o aktuálnom čase	http://www.timetemperature.com/tzca/canada_time_zone.shtml
Informácie o aktuálnom počasi	http://weather.gc.ca/?&wb48617274=F4EE897A
Informácie o čistých technológiách	http://www.nrcan.gc.ca/ecoaction/14145
Informácie o hlavných priemyselných odvetviach	http://www.ic.gc.ca/eic/site/cis-sic.nsf/eng/h_00007.html http://www.international.gc.ca/investors-investisseurs/sector-secteurs/industrial-industriels.aspx?lang=eng
Informácie o chemickom priemysle	http://www.ccpa.ca/ http://www.international.gc.ca/investors-investisseurs/assets/pdfs/download/canada-chemicals_and_plastics-2014.pdf
Informácie o leteckom priemysle	http://www.aiac.ca/en/default.aspx http://www.international.gc.ca/investors-investisseurs/assets/pdfs/download/Aerospace.pdf http://www.canadianminingjournal.com/
Informácie o podmienkach a možnostiach investovania v Kanade	http://www.international.gc.ca/investors-investisseurs/assets/pdfs/download/Flagship_Overview_2014.pdf
Informácie o poľnohospodárskom sektore	http://www.cfa-fca.ca/
Informácie o ropných pieskoch	http://www.nrcan.gc.ca/sites/www.nrcan.gc.ca/files/energy/pdf/eneene/pubpub/pdf/OS-brochure-eng.pdf
Informácie o superclusteroch	https://www.ic.gc.ca/eic/site/093.nsf/eng/home
Informácie o ťažobnom priemysle	http://www.mining.ca/site/index.php/en/ http://www.nrcan.gc.ca/minerals-metals/home http://www.nrcan.gc.ca/minerals-metals/sites/www.nrcan.gc.ca/minerals-metals/files/files/pdf/MSP-report-eng.pdf
Informačný portál Canada Border Services Agency	http://www.cbsa-asfc.gc.ca/sme-pme/e-guide-eng.html
Informačný portál Canada Business Network (príručka dovozcu)	http://canadabusiness.ca/eng/page/2838/
Informačný portál Service Canada	http://www.servicecanada.gc.ca/eng/home.shtml
Infrastructure Canada	http://www.infrastructure.gc.ca/index-eng.html
Kanadská ochrana práv duševného vlastníctva	http://www.canadabusiness.ca/eng/page/2861/
Kanadský sekretariát NAFTA	https://www.nafta-alena.gc.ca/Default.aspx?tabid=358&language=en-US
Národná rada pre výskum (National Research Council)	http://www.nrc-cnrc.gc.ca/eng/index.html
Obchodný register provincie Britská Kolumbia	http://www.bcbusinessregistry.ca/index.htm
Obchodovanie s provinčnými, teritoriálnymi vládami a samosprávami	http://www.canadabusiness.ca/eng/page/2781/
Označovanie tovarov dovážaných do Kanady	http://www.cbsa-asfc.gc.ca/publications/dm-md/d11/d11-3-1-eng.html
Poradenské firmy	http://www.ic.gc.ca/eic/site/ccc_bt-rec_ec.nsf/eng/h_00007.html

Porovnanie Slovensko – Kanada	http://www.indexmundi.com/factbook/compare/canada.slovakia
Portál verejných prác a vládnych služieb Kanady	http://www.tpsgc-pwgsc.gc.ca/comm/index-eng.html
Používateľská príručka MADB	http://madb.europa.eu/userguide/SK_def.pdf
Pravidlá dovozu/vývozu kontrolovaných produktov	http://www.international.gc.ca/controls-controles/index.aspx?lang=eng
Prehľad federálnej podpory výskumu a vývoja v Kanade	http://rd-review.ca/eic/site/033.nsf/eng/h_00287.html
Prehľad kontrolovaných tovarov - drevo	http://www.international.gc.ca/controls-controles/logs-bois/index.aspx?lang=eng
Prehľad kontrolovaných tovarov - mäkké stavebné drevo	http://www.international.gc.ca/controls-controles/softwood-bois_oeuvre/index.aspx?lang=eng
Prehľad kontrolovaných tovarov - oceľ	http://www.international.gc.ca/controls-controles/steel-acier/index.aspx?lang=eng
Prehľad kontrolovaných tovarov - poľnohospodárstvo	http://www.international.gc.ca/controls-controles/prod/agri/index.aspx?lang=eng
Prehľad kontrolovaných tovarov - textil a odevy	http://www.international.gc.ca/controls-controles/textiles/index.aspx?lang=eng
Prehľad kontrolovaných tovarov - vojenské a strategické tovary a technológie	http://www.international.gc.ca/controls-controles/military-militaires/index.aspx?lang=eng
Prehľad kontrolovaných tovarov - výrobky pôvodom z USA a rôzne vývozy	http://www.international.gc.ca/controls-controles/logs-bois/us-eu.aspx?lang=eng
Prehľad kontrolovaných tovarov - zbrane, munícia	http://www.international.gc.ca/controls-controles/firearms_ames_a_feu/index.aspx?lang=eng
Prehľad poľnohospodárskeho a agropotravinárskeho sektora 2018	http://www.agr.gc.ca/eng/about-us/publications/economic-publications/2018-medium-term-outlook-for-canadian-agriculture/?id=1536863615431
Prehľad vládnych inštitúcií a agentúr na podporu podnikania	http://www.canada.gc.ca/depts/major/depind-eng.html
Príručka „Step-by-step guide to importing goods to Canada“	http://www.cbsa-asfc.gc.ca/import/guide-eng.html
Príručka kanadského spotrebiteľa	http://www.consumerhandbook.ca/en/
Príručka pre obstarávanie v sektore obrany (Defence acquisition guide)	http://www.forces.gc.ca/en/business-defence-acquisition-guide/index.page
Produkty nezdaňovaného sporenia občanov (RRSP a TFSA)	http://www.cra-arc.gc.ca/tx/ndvdl/tpcs/rrsp-reer/menu-eng.html http://www.tfsa.gc.ca/
Program mobility mladých (International Experience Canada)	http://www.canadainternational.gc.ca/austria-autriche/experience_canada_experience/slovakia-slovaquie/required-requis-slo.aspx
Projekt ERA-CAN+	http://www.era-can.net/
Projekty rozvoja vedy a techniky	http://www.science.gc.ca/default.asp?lang=En&n=F1444081-1
Revenu Quebec	http://www.revenuquebec.ca/en/default.aspx
Sieť centier excelencie (Network of Centres of Excellence)	http://www.nce-rce.gc.ca/Index_eng.asp
Služby podnikateľskému sektoru	http://www.international.gc.ca/investors-

	investisseurs/assets/pdfs/download/canada-business_services-2014.pdf
Spotrebiteľské skupiny	http://www.consumerhandbook.ca/en/contacts/consumer-groups
Sprievodca predpismi na balenie a označovanie tovaru	http://www.competitionbureau.gc.ca/eic/site/cb-bc.nsf/eng/01248.html
Standards Council of Canada	www.scc.ca
Start a Business portál	http://www.canada.ca/en/services/business/start/index.html
Svetová databáza firiem (spravuje firma Global Catalog Inc., Vancouveru)	http://globalcatalog.com/
Štatistická ročenka Kanady	http://www.statcan.gc.ca/pub/11-402-x/11-402-x2012000-eng.htm
Tarifné kvóty	http://www.cbsa-asfc.gc.ca/publications/dm-md/d10/d10-18-1-eng.html
Trade Controls & Technical Barriers Bureau	https://www.international.gc.ca/controls-controles/about-a_propos/index.aspx?view=d&lang=eng
Verejné obstarávanie pre provincie, municipality	http://canadabusiness.ca/eng/page/2781/
Vládne granty, úvery, programy financovania	http://www.canadabusiness.ca/eng/page/2848/ http://www.canadabusiness.ca/eng/page/2852/
Zákon o investíciách	http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/l-21.8/index.html http://www.ic.gc.ca/eic/site/ica-lic.nsf/eng/home
Zákon o kanadskej centrálnej banke	http://www.bankofcanada.ca/wp-content/uploads/2010/07/act_loi_boc_bdc.pdf
Zákon o označovaní balení (Consumer Packaging and Labelling Act)	http://www.laws.justice.gc.ca/eng/acts/C-38/index.html
Založenie firmy v Kanade (federálne)	https://www.ic.gc.ca/eic/site/icgc.nsf/eng/h_07044.html#p2
Zóny voľného obchodu v Kanade	http://www.fin.gc.ca/ftz-zf/index-eng.asp
Zoznam federálnych zákonov a nariadení / Justice Law	http://laws.justice.gc.ca/eng/regulations/?src=mm2
Zoznam kanadských inštitúcií a agentúr	http://www.canada.gc.ca/depts/major/depind-eng.html http://www.canada.ca/en/gov/dept/index.html
Zoznam kontrolovaných dovozov	http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/regulations/C.R.C., c. 604/index.html
Zoznam spoločností s výhradným právom pre dovoz alkoholických nápojov do provincií Kanady	http://www.canadianvintners.com/?page_id=193

Dátum: 30.05.2019